

Euroopan unionin
neuvosto

Bryssel, 18. huhtikuuta 2018
(OR. en)

Toimielinten välinen asia:
2018/0095 (NLE)

7974/18
ADD 1

WTO 78
SERVICES 27
FDI 14
COASI 95

EHDOTUS

Lähettiläjä:	Euroopan komission pääsihteerin puolesta Jordi AYET PUIGARNAU, johtaja
Saapunut:	18. huhtikuuta 2018
Vastaanottaja:	Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN, Euroopan unionin neuvoston pääsihteerin
Kom:n asiak. nro:	COM(2018) 194 final - LIITE 1
Asia:	LIITE asiakirjaan Ehdotus neuvoston päätökseksi Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Singaporen tasavallan välisen sijoitussuojasopimuksen tekemisestä

Valtuuskunnille toimitetaan oheisena asiakirja COM(2018) 194 final - LIITE 1.

Liite: COM(2018) 194 final - LIITE 1

Bryssel 18.4.2018
COM(2018) 194 final

ANNEX 1

LIITE

asiakirjaan

Ehdotus neuvoston päätökseksi

**Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Singaporen tasavallan välisen
sijoitussuojasopimuksen tekemisestä**

EUROOPAN UNIONIN
JA SEN JÄSENVALTIOIDEN
SEKÄ SINGAPOREN TASAVALLAN VÄLINEN
SIJOITUSSUOJASOPIMUS

EUROOPAN UNIONI, jäljempänä 'unioni',

BELGIAN KUNINGASKUNTA,

BULGARIAN TASAVALTA,

TŠEKin TASAVALTA,

TANSKAN KUNINGASKUNTA,

SAKSAN LIITTOTASAVALTA,

VIRON TASAVALTA,

IRLANTI,

KROATIAN TASAVALTA,

HELLEENIEN TASAVALTA,

ESPANJAN KUNINGASKUNTA,

RANSKAN TASAVALTA,

ITALIAN TASAVALTA,

KYPROKSEN TASAVALTA,

LATVIAN TASAVALTA,

LIETTUAN TASAVALTA,

LUXEMBURGIN SUURHERTTUAKUNTA,

UNKARI,

MALTAN TASAVALTA,

ALANKOMAIDEN KUNINGASKUNTA,

ITÄVALLAN TASAVALTA,

PUOLAN TASAVALTA,

PORTUGALIN TASAVALTA,

ROMANIA,

SLOVENIAN TASAVALTA,

SLOVAKIAN TASAVALTA,

SUOMEN TASAVALTA,

RUOTSIN KUNINGASKUNTA ja

ISON-BRITANNIAN JA POHJOIS-IRLANNIN YHDISTYNYT KUNINGASKUNTA

sekä

SINGAPOREN TASAVALTA, jäljempänä 'Singapore',

jäljempänä yhdessä 'osapuolet', jotka

TUNNUSTAVAT pitkäaikaisen ja vahvan kumppanuutensa, joka perustuu Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Singaporen tasavallan välisessä kumppanuus- ja yhteistyösopimuksessa, jäljempänä 'EUSPCA', kuvastuviin periaatteisiin ja arvoihin, sekä merkittävät talous-, kauppa ja investointisuhteensa, jotka osaltaan kuvastuvat Euroopan unionin ja Singaporen tasavallan välisessä vapaakauppasopimuksessa, jäljempänä 'EUSFTA',

HALUAVAT edelleen vahvistaa suhdettaan osana yleisiä yhteyksiään ja niiden kanssa johdonmukaiselle tavalla ja ovat vakuuttuneita siitä, että tällä sopimuksella luodaan uusi ilmapiiri osapuolten välisten sijoitusten jatkuvalle kehitykselle,

TUNNUSTAVAT, että tämä sopimus täydentää ja edistää alueellisia talouden yhdentymispyrkimyksiä,

OVAT VAKAASTI PÄÄTTÄNEET lujittaa talous-, kauppaa- ja investointisuhteitaan noudattaen kestävä kehityksen tavoitetta sen taloudellisessa, sosiaalisessa ja ympäristöluottavuudessa ja edistää investointeja tavalla, jossa otetaan huomioon korkeatasoinen ympäristönsuojelu ja työsuojelu ja asiaa koskevat kansainvälisesti hyväksytyt normit ja sopimukset, joiden osapuolia ne ovat,

VAHVISTAVAT UUDELLEEN sitoutumisensa kestävä kehityksen ja avoimuuden periaatteisiin sellaisina kuin ne kuvastuvat EUSFTA:ssa,

VAHVISTAVAT UUDELLEEN kunkin osapuolen oikeuden antaa ja panna täytäntöön toimenpiteitä, jotka ovat tarpeen oikeutettujen poliittisten tavoitteiden, kuten yhteiskuntaan, ympäristöön, turvallisuuteen, kansanterveyteen tai kansalliseen turvallisuuteen sekä kulttuurin monimuotoisuuden edistämiseen ja suojeluun liittyvien tavoitteiden saavuttamiseksi,

VAHVISTAVAT UUDELLEEN sitoutumisensa San Franciscossa 26 päivänä kesäkuuta 1945 allekirjoitettuun Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjaan ja ottavat huomioon Yhdistyneiden kansakuntien yleiskokouksen 10 päivänä joulukuuta 1948 antamassa Ihmisoikeuksien yleismaailmallisessa julistuksessa vahvistetut periaatteet,

TUNNUSTAVAT kansainvälisen kaupan ja investointien avoimuuden merkityksen kaikkien sidosryhmien edun kannalta,

RAKENTAVAT TOIMINTANSA WTO-sopimuksen mukaisille oikeuksilleen ja velvoitteilleen sekä muille sellaisille monenkeskisille, alueellisille ja kahdenvälisille sopimuksille ja järjestelyille, joiden osapuolia ne ovat, erityisesti EUSFTA:lle,

OVAT SOPINEET SEURAAVAA:

ENSIMMÄINEN LUKU

TAVOITTE JA YLEISET MÄÄRITELMÄT

1.1 ARTIKLA

Tavoite

Tämän sopimuksen tavoitteena on parantaa sijoitusympäristöä osapuolten välillä tämän sopimuksen määräysten mukaisesti.

1.2 ARTIKLA

Määritelmät

Tässä sopimuksessa

1. 'tämän sopimuksen piiriin kuuluvalla sijoituksella' tarkoitetaan yhden osapuolen tämän sopimuksen piiriin kuuluvan sijoittajan suorassa tai välillisessä omistuksessa tai määräysvallassa olevaa sijoitusta toisen osapuolen alueella;¹

¹ Selkeyden vuoksi todetaan, että 'toisen osapuolen alueelle' tehtyihin sijoituksiin sisältyvät talousvyöhyke ja mannerjalusta 10 päivänä joulukuuta 1982 tehdyn Yhdistyneiden kansakuntien merioikeusyleissopimuksen määräysten mukaisesti.

'sijoituksella' tarkoitetaan kaikenlaisia omaisuuseriä, joilla on sijoituksille tyypilliset ominaispiirteet, kuten pääoman tai muiden varojen sitoumukset, tuotto- tai voitto-odotukset, riskin kantaminen tai tietty kesto. Sijoitusmuotoihin voivat kuulua seuraavat:

- a) aineellinen ja aineeton irtain ja kiinteä omaisuus sekä muut omistusoikeudet kuten vuokrat, kiinnitykset, pantit ja vakuudet;
- b) yritys mukaan lukien sivuliike, osakkeet, pääomat ja muut yrityksen pääomaan osallistumisen muodot sekä niihin perustuvat oikeudet;
- c) velkakirjat, obligaatiot sekä lainat ja muut velkainstrumentit sekä niihin perustuvat oikeudet;
- d) muut rahoitusvarat, mukaan lukien johdannaiset, futuurit ja optiot;
- e) avaimet käteen-, rakennus-, hallinnointi-, tuotanto-, käyttöoikeus-, tulonjako- ja muut vastaavat sopimukset;
- f) käteissaatavat tai oikeudet muihin omaisuuseriin taikka oikeudet sopimukseen perustuviin suorituksiin, joilla on taloudellinen arvo;

- g) teollis- ja tekijänoikeudet¹ ja liikearvo; ja
- h) lisenssit ja luvat ja vastaavat sovellettavan kansallisen lainsäädännön nojalla myönnettyt oikeudet, mukaan lukien toimiluvat etsiä, viljellä, tuottaa tai hyödyntää luonnonvaroja².

Sijoitettua tuottoa on pidettävä sijoituksena eikä minkäänlainen muutos siinä, missä muodossa varat sijoitetaan tai uudelleensijoitetaan, vaikuta siihen, pidetäänkö niitä sijoituksena;

- 2. 'tämän sopimuksen piiriin kuuluvalla sijoittajalla' tarkoitetaan osapuolen luonnollista³ tai oikeushenkilöä, joka on tehnyt sijoituksen toisen osapuolen alueelle;

¹ 'teollis- ja tekijänoikeuksilla' tarkoitetaan

- a) kaikkia sellaisia teollis- ja tekijänoikeuksien luokkia, joista määrätään WTO-sopimuksen liitteeseen 1C sisältyvän teollis- ja tekijänoikeuksien kauppaan liittyvistä näkökohdista tehdyn sopimuksen, jäljempänä 'TRIPS-sopimus', II osan 1–7 jaksossa ja jotka ovat
 - i) tekijänoikeus ja lähioikeudet;
 - ii) patentit (unionin tapauksessa patentteihin sisältyvät lisäsuojatodistuksista johdetut oikeudet);
 - iii) tavaramerkit;
 - iv) mallit;
 - v) integroitujen piirien piirimallit (topografiat);
 - vi) maantieteelliset merkinnät;
 - vii) julkistamattoman tiedon suoja; ja
- b) kasvinjalostajanoikeuksia.

² Selkeyden vuoksi todetaan, että oikeudellisella tai hallinnollisella toimella annettu määräys tai tuomio ei itsessään muodosta sijoitusta.

³ Käsitteeseen 'luonnollinen henkilö' sisältyvät Latviassa pysyvästi asuvat luonnolliset henkilöt, jotka eivät ole Latvian tai minkään muun valtion kansalaisia mutta joilla on Latvian lakien ja asetusten nojalla oikeus saada kansalaisuudettoman henkilön passi (muukalaispassi).

3. 'osapuolen luonnollisella henkilöllä' tarkoitetaan henkilöä, joka on Singaporen tai jonkin Euroopan unionin jäsenvaltion lainsäädännön mukaan kyseisen maan kansalainen;
4. 'oikeushenkilöllä' tarkoitetaan mitä tahansa sovellettavan lainsäädännön mukaan joko voiton tuottamiseksi tai muuta tarkoitusta varten asianmukaisesti perustettua tai muulla tavoin järjestettyä, yksityisessä tai julkisessa omistuksessa olevaa oikeussubjektia, kuten yrityksiä, säätiöitä, henkilöyhtiöitä, yhteisyrityksiä, yksityisiä elinkeinonharjoittajia ja yhdistyksiä;
5. 'unionin oikeushenkilöllä' tai 'Singaporen oikeushenkilöllä' tarkoitetaan oikeushenkilöä, joka on perustettu unionin tai unionin jonkin jäsenvaltion tai Singaporen lainsäädännön mukaisesti ja jolla on sääntömääräinen kotipaikka, keskushallinto¹ tai päätoimipaikka jonkin unionin jäsenvaltion tai Singaporen alueella. Jos oikeushenkilöllä on ainoastaan sääntömääräinen kotipaikka tai keskushallinto unionin tai Singaporen alueella, sitä ei katsota unionin oikeushenkilöksi tai Singaporen oikeushenkilöksi, ellei sillä ole merkittäviä liiketoimia² unionin tai Singaporen alueella;

¹ 'Keskushallinnolla' tarkoitetaan pääkonttoria, jossa lopullinen päätöksenteko tapahtuu.

² EU-osapuoli katsoo, että Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 54 artiklassa vahvistettu käsite "tosiasiallinen ja jatkuva yhteys" unionin jonkin jäsenvaltion talouteen vastaa käsitettä "merkittäviä liiketoimia". Tämän mukaisesti EU-osapuoli myöntää oikeushenkilölle, joka on perustettu Singaporen lainsäädännön mukaisesti ja jolla on ainoastaan sääntömääräinen kotipaikka tai keskushallinto Singaporen alueella, tämän sopimuksen mukaiset edut vain, jos kyseisellä oikeushenkilöllä on tosiasiallinen ja jatkuva taloudellinen yhteys Singaporen talouteen.

6. 'toimenpiteellä' tarkoitetaan mitä tahansa lainsäädäntöä, sääntelyä, käsittelyä, määräystä tai käytäntöä;

7. 'osapuolen käyttöön ottamalla tai voimassa pitämällä kohtelulla tai toimenpiteellä'¹ tarkoitetaan toimenpidettä, jonka toteuttavat

- a) keskus-, alue- tai paikallistason hallintoelimet ja viranomaiset; ja
- b) julkishallinnon ulkopuoliset elimet käyttäessään keskus-, alue- tai paikallistason hallintoelinten tai viranomaisten niille siirtämiä valtuuksia;

8. 'tuotolla' tarkoitetaan kaikkia määriä, jotka on saatu tai johdettu sijoituksesta tai uudelleensijoituksesta, myös voittoja, osinkoja, pääomatuloja, rojalteja, korkoja, teollis- ja tekijänoikeuksiin liittyviä suorituksia, luontoissuorituksia ja kaikkea muuta laillista tuloa;

9. 'vapaasti vaihdettavalla valuutalla' tarkoitetaan valuuttaa, jolla käydään yleisesti kauppaa kansainvälisillä valuuttamarkkinoilla ja jota käytetään yleisesti kansainvälisissä liiketoimissa;

10. 'sijoittautumisella' tarkoitetaan

- a) oikeushenkilön perustamista, hankintaa tai ylläpitämistä; tai
- b) sivuliikkeen tai edustuston perustamista tai ylläpitämistä,

kun tarkoituksena on luoda tai pitää yllä kestäviä taloudellisia yhteyksiä osapuolen alueella taloudellisen toiminnan toteuttamiseksi;

¹ Selkeyden vuoksi todetaan, että osapuolet hyväksyvät, että käsitteisiin "kohtelu" ja "toimenpide" voi sisältyä toimimatta jättäminen.

11. 'taloudelliseen toimintaan' sisältyy kaikki luonteeltaan taloudellinen toiminta, lukuun ottamatta julkista valtaa käytettäessä toteutettu toiminta eli toiminta, jota ei toteuteta kaupallisesti eikä kilpailtaessa yhden tai useamman talouden toimijan kanssa;

12. 'EU-osapuolella' tarkoitetaan Euroopan unionia tai sen jäsenvaltioita taikka Euroopan unionia ja sen jäsenvaltioita niiden omilla, Euroopan unionista tehdystä sopimuksesta ja Euroopan unionin toiminnasta tehdystä sopimuksesta johtuvilla toimivaltansa aloilla.

TOINEN LUKU

SIJOITUSTEN SUOJA

2.1 ARTIKLA

Soveltamisala

1. Tätä lukua sovelletaan tämän sopimuksen piiriin kuuluviin sijoittajiin ja tämän sopimuksen piiriin kuluviin sijoituksiin, jotka on tehty sovellettavan lainsäädännön mukaisesti riippumatta siitä, onko tällaiset sijoitukset tehty ennen tämän sopimuksen voimaantuloa vai sen jälkeen¹.

2. Sen estämättä, mitä muualla tässä sopimuksessa määrätään, 2.3 artiklaa (Kansallinen kohtelu) ei sovelleta osapuolen myöntämiin tukiin tai avustuksiin, valtion tukemat lainat, takaukset ja vakuutukset mukaan luettuina.

¹ Selkeyden vuoksi todetaan, että tätä lukua ei sovelleta osapuolen tämän sopimuksen piiriin kuuluville sijoittajille ja tämän sopimuksen piiriin kuluville sijoituksille myöntämään kohteluun ennen tämän sopimuksen voimaantuloa.

3. Jäljempänä olevaa 2.3 artiklaa (Kansallinen kohtelu) ei sovelleta
- a) valtion viranomaisten tekemiin valtion käyttöön tarkoitettuihin tavara- ja palveluhankintoihin, joita ei ole tarkoitettu edelleen kaupallisesti myytäviksi taikka tavaroiden tai palvelujen tarjoamiseksi kaupalliseen myyntiin; tai
 - b) audiovisuaalisen alan palveluihin;
 - c) julkista valtaa käytettäessä toteuttavaan toimintaa kunkin osapuolen alueella. Tämän sopimuksen soveltamiseksi julkista valtaa käytettäessä toteutettavalla toiminnalla tarkoitetaan mitä tahansa toimintaa, lukuun ottamatta toimintaa, jotka tarjotaan kaupalliselta pohjalta tai yhden tai useamman toimittajan välisessä kilpailussa.

2.2 ARTIKLA

Sijoitukset ja sääntelytoimenpiteet

1. Osapuolet vahvistavat uudelleen oikeutensa toteuttaa alueellaan sääntelyä oikeutettujen politiikan tavoitteiden saavuttamiseksi, kuten kansanterveyden, sosiaalipalveluiden, julkisen koulutuksen, turvallisuuden, ympäristön tai yleisen moraalin suojelemiseksi, sosiaalista suojelua tai kuluttajansuojaa varten sekä kulttuurin monimuotoisuuden edistämiseksi ja suojelemiseksi.

2. Selkeyden vuoksi todetaan, että pelkästään se, että osapuoli sääntelee, lainsäädännön muutokset mukaan luettuina, tavalla, joka vaikuttaa kielteisesti sijoitukseen tai muuttaa sijoittajan odotuksia, voitto-odotukset mukaan luettuina, ei merkitse tämän luvun mukaisen velvollisuuden rikkomista.

3. Selkeyden vuoksi todetaan, että osapuolen päätös olla antamatta, uudistamatta tai pitämättä voimassa tukea tai avustusta,

a) jos erityistä kansallisen lainsäädännön tai sopimuksen mukaista sitoumusta kyseisen tuen tai avustuksen myöntämiseen, uudistamiseen tai voimassa pitämiseen ei ole; tai

b) jos päätös on tehty tuen tai avustuksen myöntämiseen, uudistamiseen tai voimassa pitämiseen mahdollisesti liittyvien ehtojen tai edellytysten mukaisesti,

ei merkitse tämän luvun määräysten rikkomista.

4. Selkeyden vuoksi todetaan, että minkään tässä luvussa ei pidä tulkita estävän osapuolta lopettamasta avustuksen myöntämistä¹ tai pyytämästä sen takaisinmaksua, kun tällainen toimenpide tehdään toimivaltaisen tuomioistuimen, hallinnollisen tuomioistuimen tai muun toimivaltaisen viranomaisen² määräyksestä, tai edellyttävän, että osapuoli hyvittää tämän sijoittajalle.

¹ EU-osapuolen tapauksessa ”tukeen” sisältyvät EU-lainsäädännössä määritellyt ”valtioneudet”.

² EU-osapuolen tapauksessa 2.2 artiklan 4 kohdassa tarkoitettujen toimien määrittämisessä toimivaltaisia viranomaisia ovat Euroopan komissio tai jonkin jäsenvaltion tuomioistuin sen soveltaessa valtioneutukia koskevaa EU:n lainsäädäntöä.

2.3 ARTIKLA

Kansallinen kohtelu

1. Kukin osapuoli myöntää toisen osapuolen tämän sopimuksen piiriin kuuluville sijoittajille ja niiden tämän sopimuksen piiriin kuuluville sijoituksille alueellaan kohtelun, joka on vähintään yhtä edullinen kuin kyseisen osapuolen samankaltaisissa tilanteissa omille sijoittajilleen ja niiden sijoituksille toiminnan, hallinnon, johdon, ylläpitämisen, käytön, käyttöoikeuden ja myynnin tai muun luovutuksen osalta myöntämä kohtelu.
2. Sen estämättä, mitä edellä 1 kohdassa määrätään, kumpikin osapuoli voi hyväksyä tai pitää voimassa toimenpiteitä, jotka koskevat sijoittautumista toiminnan, hallinnon, johdon, ylläpitämisen, käytön, käyttöoikeuden ja myynnin tai muun luovutuksen osalta ja jotka eivät ole ristiriidassa niihin sitoumuksiin nähden, jotka on kirjattu EUSFTA:n kahdeksannen luvun (Palvelukauppa, sijoittautuminen ja sähköinen kauppa) liitteessä 8-A tai 8-B olevaan osapuolen erityissitoumusten luetteloon¹, kun tällainen toimenpide on
 - a) toimenpide, joka on hyväksytty tämän sopimuksen tullessa voimaan tai ennen sitä;

¹ Ymmärretään, että toimenpiteet, jotka ”eivät ole ristiriidassa niihin sitoumuksiin nähden, jotka on kirjattu EUSFTA:n kahdeksannen luvun (Palvelukauppa, sijoittautuminen ja sähköinen kauppa) liitteessä 8-A tai 8-B olevaan osapuolen erityissitoumusten luetteloon”, sisältävät kaikki ne toimenpiteet, jotka koskevat jotakin sellaista toimialaa, jota ei ole kirjattu tällaiseen luetteloon, ja kaikki ne toimenpiteet, jotka eivät ole ristiriidassa minkään edellytyksen, rajoituksen tai varauksen osalta, joka on kirjattu jonkin alan osalta kyseisiin luetteloihin, riippumatta siitä, vaikuttavatko tällaiset toimenpiteet EUSFTA:n 8.8 artiklan (Määritelmät) ensimmäisen kohdan d alakohdassa määriteltyyn ”sijoittautumiseen”.

- b) a alakohdassa tarkoitettu toimenpide, jota jatketaan, joka korvataan tai jota muutetaan tämän sopimuksen tultua voimaan sillä edellytyksellä, että toimenpide on sen jatkamisen, korvaamisen tai muuttamisen jälkeen vähintään samassa määrin yhteensopiva 1 kohdan kanssa kuin toimenpide, joka oli voimassa ennen sen jatkamista, korvaamista tai muuttamista; tai
- c) toimenpide, joka ei kuulu a tai b alakohdan piiriin, sillä edellytyksellä, että sitä ei sovelleta siltä osin tai sillä tavoin, että se aiheuttaa tappiota tai vahinkoa¹ sopimuksen piiriin kuuluville sijoituksille, jotka on tehty osapuolen alueella ennen tällaisen toimenpiteen voimaantuloa.

3. Sen estämättä, mitä edellä 1 ja 2 kohdassa määrätään, osapuoli voi hyväksyä ja panna täytäntöön toimenpiteitä, joilla annetaan toisen osapuolen sijoittajille ja sijoituksille vähemmän suotuisa kohtelu kuin vastaavissa tilanteissa sen omille sijoittajille ja niiden sijoituksille, sillä edellytyksellä, että tällaisia toimenpiteitä ei sovelleta tavalla, joka tarkoittaisi tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvien toisen osapuolen sijoittajien tai sijoitusten mielivaltaista tai perusteetonta syrjintää osapuolen alueella tai tämän sopimuksen piiriin kuuluvien sijoitusten peiteltyä rajoitusta, kun

¹ Edellä olevan 2 kohdan c alakohdan soveltamista varten ymmärretään, että määritettäessä, aiheuttaako toimenpide tappiota tai vahinkoa sopimuksen piiriin kuuluville sijoituksille, jotka on tehty ennen tällaisen toimenpiteen voimaantuloa, on otettava huomioon tiettyjä tekijöitä, kuten se, että osapuoli on tarjonnut kohtuullisen siirtymäajan toimenpiteen täytäntöönpanoa varten tai että osapuoli on yrittänyt jollain muulla tavoin lievittää toimenpiteen vaikutusta sopimuksen piiriin kuuluvien sijoituksiin, jotka on tehty ennen tällaisen toimenpiteen voimaantuloa.

- a) toimenpiteet ovat tarpeen yleisen turvallisuuden ja julkisen moraalin suojelemiseksi tai yleisen järjestyksen ylläpitämiseksi¹;
- b) toimenpiteet ovat tarpeen ihmisten, eläinten tai kasvien elämän tai terveyden suojelemiseksi;
- c) toimenpiteet liittyvät ehtyvien luonnonvarojen suojeluun, jos kyseisten toimenpiteiden toteuttamiseen liittyy kotimaisia sijoittajia tai kotimaisia sijoituksia koskevia rajoituksia;
- d) toimenpiteet ovat tarpeen taiteellisten, historiallisten tai arkeologisten kansallisaarteiden suojelemiseksi;
- e) toimenpiteet ovat välttämättömiä sellaisten lakien tai määräysten noudattamisen turvaamiseksi, jotka eivät ole ristiriidassa tämän luvun määräysten kanssa, mukaan lukien
 - i) harhaanjohtavien tai vilpillisten toimintatapojen ehkäiseminen tai sopimuksen noudattamatta jättämisen seurauksista huolehtiminen;
 - ii) yksityishenkilöiden yksityisyyden suojaaminen henkilötietojen käsittelyssä ja levittämisessä sekä yksityishenkilöä koskevien tiedostojen ja tilitietojen luottamuksellisuuden turvaaminen;
 - iii) turvallisuus;

¹ Yleistä järjestystä koskevaan poikkeukseen voidaan vedota ainoastaan silloin, kun aito ja riittävän vakava uhka vaarantaa jonkin yhteiskunnan oleellisen edun.

- f) toimenpiteiden tarkoituksena on turvata välittömien verojen määrääminen tai kantaminen tehokkaasti tai tasapuolisesti¹ toisen osapuolen sijoittajien tai sijoitusten osalta.

¹ Toimenpiteisiin, joiden tarkoituksena on turvata välittömien verojen määrääminen tai kantaminen tehokkaasti tai tasapuolisesti, kuuluvat osapuolen verojärjestelmänsä mukaisesti suorittamat toimenpiteet,

- a) joita sovelletaan sellaisiin sijoittajiin, jotka eivät asu kyseisellä alueella, tai tällaisten sijoittajien sijoituksiin, tunnustaen, että sellaisten henkilöiden, jotka eivät asu kyseisellä alueella, verotukselliset velvoitteet määritetään sellaisten erien perusteella, joiden lähde on tai jotka sijaitsevat osapuolen alueella;
- b) joita sovelletaan sellaisiin henkilöihin, jotka eivät asu osapuolen alueella, verojen määräämisen tai kantamisen turvaamiseksi osapuolen alueella;
- c) joita sovelletaan sellaisiin henkilöihin, jotka asuvat tai eivät asu kyseisellä alueella, verojen välttämisen tai kiertämisen estämiseksi, mukaan luettuina menettelyyn liittyvien määräysten noudattaminen;
- d) joita sovelletaan toisen osapuolen alueella tai alueelta tehtyihin sijoituksiin tarkoituksena turvata osapuolen alueella olevista lähteistä olevien verojen määrääminen tällaisille kuluttajille tai kantaminen tällaisilta kuluttajilta;
- e) joilla erotetaan toisistaan maailmanlaajuisesti veronalaisista eristään verovelvolliset sijoittajat tai sijoitukset ja muut sijoittajat tai sijoitukset tunnustaen heidän veropohjansa välisen erilaisuuden; tai
- f) joilla määrätään, kohdennetaan tai jaetaan osapuolen alueella asuvien henkilöiden tai sivukonttoreiden taikka etuyhteydessä keskenään olevien henkilöiden tai saman henkilön sivukonttoreiden välinen tulo, voitto, tappio, vähennys tai hyvitys tarkoituksena turvata osapuolen veropohja.

Edellä f alakohdassa ja tässä alaviitteessä olevat verotustermit ja -käsitteet on määriteltävä toimenpiteen suorittavan osapuolen sisäisen lainsäädännön mukaisten verotuksen määritelmien ja käsitteiden tai vastaavien tai samankaltaisten määritelmien ja käsitteiden mukaisesti.

2.4 ARTIKLA

Kohtelun taso

1. Kukin osapuoli tarjoaa alueellaan tämän sopimuksen piiriin kuuluville toisen osapuolen sijoituksille kohtuullisen ja oikeudenmukaisen kohtelun¹ sekä 2–6 kohdan mukaisen täyden suojan ja turvan.
2. Osapuoli rikkoo 1 kohdassa tarkoitettua kohtuullisen ja oikeudenmukaisen kohtelun velvollisuutta, jos toimenpide tai toimenpidesarja tarkoittaa
 - a) oikeussuojan epäämistä² rikosoikeudellisessa, siviilioikeudellisessa tai hallinnollisessa menettelyssä;
 - b) oikeudenmukaisen menettelyn perustavanlaatuaista rikkomista;
 - c) ilmeisen mielivaltaista toimintaa;
 - d) häirintää, pakottamista, vallan väärinkäyttöä tai vastaavaa vilpillisyyttä.

¹ Tässä artiklassa tarkoitettuun kohteluun sisältyy sopimuksen piiriin kuuluvien sijoittajien kohtelu, joka suoraan tai epäsuorasti vaikuttaa sopimuksen piiriin kuuluvien sijoittajien toimintaan, hallintoon, johtoon, ylläpitoon, käyttöön, käyttöoikeuteen ja myyntiin tai muuhun luovutukseen, joka koskee niiden tekemiä tämän sopimuksen piiriin kuuluvia sijoituksia.

² Selkeyden vuoksi todetaan, että pelkkä sijoittajan kanteen hylkääminen tai se, että sijoittaja on hävinnyt asian, ei tarkoita oikeussuojan epäämistä.

3. Määrittäessään, onko 2 kohdassa vahvistettua kohtuullisen ja oikeudenmukaisen kohtelun velvollisuutta rikottu, tuomioistuimien voi tarvittaessa ottaa huomioon sen, onko osapuoli saadaksesen sijoituksen antanut tämän sopimuksen piiriin kuuluvalla sijoittajalle erityisen tai yksiselitteisen vaikutelman¹, jonka luomaan oikeutettuun odotukseen tämän sopimuksen piiriin kuuluva sijoittaja on luottanut mutta jota osapuoli ei ole myöhemmin lunastanut².
4. Osapuolet tarkastelevat osapuolen pyynnöstä tai komitean suosituksesta kohtuullisen ja oikeudenmukaisen kohtelun velvollisuuden sisältöä 4.3 artiklassa (Muutokset) vahvistettua muutosmenettelyä noudattaen, erityisesti sitä, voiko myös muu kuin 2 kohdassa lueteltu kohtelu merkitä kohtuullisen ja oikeudenmukaisen kohtelun velvollisuuden rikkomista.
5. Selkeyden vuoksi todetaan, että ”täydellä suojalla ja turvalla” tarkoitetaan ainoastaan osapuolen velvoitetta, joka liittyy sopimuksen piiriin kuuluvien sijoittajien ja sijoitusten fyysiseen turvaan.

¹ Selkeyden vuoksi todetaan, että sijoituksen hankkimiseksi annettu esitys sisältää esitykset, joiden tarkoituksena on vakuuttaa sijoittaja siitä, että sijoitusta olisi jatkettava, sijoitusta ei olisi likvidoitava tai että olisi tehtävä lisäsijoituksia.

² Selkeyden vuoksi todetaan, että tässä kohdassa kuvattu oikeutettujen odotusten lunastamatta jättäminen ei sinällään merkitse 2 kohdan rikkomista vaan tällaisten oikeutettujen odotusten lunastamatta jättämisen on kuuluttava samaan tapahtumaan tai samoihin olosuhteisiin, jotka aiheuttavat 2 kohdan rikkomisen.

6. Jos osapuoli on itse tai jonkin 1.2 artiklan (Määritelmät) 7 kohdassa mainitun elimen kautta antanut kirjallisessa sopimuksellisessa velvoitteessa erityisen ja selkeästi ilmaistun sitoumuksen¹, joka koskee tämän sopimuksen piiriin kuuluvan toisen osapuolen sijoittajan sijoitusta tai sopimuksen piiriin kuuluvaa sijoitusta, kyseinen osapuoli ei saa estää tai heikentää kyseistä sitoumusta käyttämällä julkista valtaa² joko

- a) tarkoituksellisesti; tai
- b) tavalla, joka olennaisesti muuttaa kirjallisen sopimuksellisen velvoitteen oikeuksien ja velvollisuuksien tasapainoa, ellei osapuoli tarjoa kohtuullista korvausta, jolla tämän sopimuksen piiriin kuuluvalla sijoittajalla tai sijoituksella voidaan palauttaa asema, joka sillä olisi ollut, ellei estämistä tai heikentämistä olisi tapahtunut.

7. Tämän sopimuksen tai muun kansainvälisen sopimuksen jonkin muun määräyksen rikkominen ei merkitse tämän artiklan määräysten rikkomista.

¹ Tätä kohtaa sovellettaessa ”kirjallisella sopimuksellisella velvoitteella” tarkoitetaan kirjallista sopimusta, jonka osapuoli on tehnyt itse tai jonkin 1.2 artiklan (Määritelmät) 7 kohdassa mainitun elimen kautta tämän sopimuksen piiriin kuuluvat sijoittajan kanssa, tai tämän sopimuksen piiriin kuuluvasta sijoituksesta – riippumatta siitä, onko kyseessä yksi väline vai useita välineitä – ja jolla luodaan kumpaakin osapuolta sitova oikeuksien ja velvoitteiden vaihto.

² Tätä artiklaa sovellettaessa osapuolen katsotaan estävän tai heikentävän sitoumusta julkista valtaa käyttämällä, kun se heikentää tai estää kyseistä sitoumusta hyväksymällä, pitämällä voimassa tai olemalla hyväksymättä toimenpiteitä, jotka ovat kansallisen lainsäädännön nojalla pakollisia tai täytäntöön pantavia.

2.5 ARTIKLA

Tappioiden korvaaminen

1. Osapuolen tämän sopimuksen piiriin kuuluvien sijoittajien, joiden tämän sopimuksen piiriin kuuluville sijoituksille koituu tappioita toisen osapuolen alueella sodan tai muun aseellisen selkkauksen, vallankumouksen, kansallisen hätätilan, kapinan, kansannousun tai mellakan vuoksi, on saatava kyseiseltä toiselta osapuolelta palauttamisen, korvauksen, hyvityksen tai muun sovittelun osalta vähintään yhtä suotuisa kohtelu kuin se, jonka kyseinen osapuoli myöntää omille sijoittajilleen tai minkä tahansa kolmannen maan sijoittajille sen mukaan, kumpi on suotuisampi kyseisen tämän sopimuksen piiriin kuuluvan sijoittajan kannalta.

2. Rajoittamatta edellä olevaa 1 kohtaa osapuolen tämän sopimuksen piiriin kuuluvien sijoittajien, jotka jossakin 1 kohdassa tarkoitetuista tilanteista kärsivät tappioita toisen osapuolen alueella, koska

- a) toisen osapuolen asevoimat tai viranomaiset takavarikoivat sen tämän sopimuksen piiriin kuuluvan sijoituksen tai osan siitä; tai
- b) toisen osapuolen asevoimat tai viranomaiset tuhoavat sen tämän sopimuksen piiriin kuuluvan sijoituksen tai osan siitä, kun tämä ei ole tilanteessa pakollista.

on saatava toiselta osapuolelta palautus tai hyvitys.

2.6 ARTIKLA

Pakkolunastus¹

1. Kumpikaan osapuoli ei suoraan tai epäsuorasti kansallista tai pakkolunasta toisen osapuolen tämän sopimuksen piiriin kuuluvien sijoittajien sijoituksia tai muutoin kohdista niihin toimenpiteitä, joilla on kansallistamista tai pakkolunastusta vastaava vaikutus, jäljempänä 'pakkolunastaminen', paitsi

- a) yleisen edun vuoksi;
- b) oikeudenmukaisen menettelyn mukaisesti;
- c) syrjimättömältä pohjalta; ja
- d) 2 kohdan mukaisesti nopeaa, riittävää ja tehokasta korvausta vastaan.

2. Korvauksen on vastattava tämän sopimuksen piiriin kuuluvan sijoituksen markkina-arvoa välittömästi ennen pakkolunastusta tai ennen julkisesti tietoon tullutta pakkolunastusaikomusta sekä kaupallisesti kohtuullista korkoa, joka on määritetty markkinapohjaisesti ottaen huomioon pakkolunastuksesta korvauksen maksuun kulunut aika. Tällaisen korvauksen on oltava tosiasiallisesti realisoitavissa, vapaasti siirrettävissä 2.7 artiklan (Siirto) mukaisesti ja se on maksettava viipymättä.

¹ Selkeyden vuoksi todetaan, että tätä artiklaa on tulkittava liitteiden 1–3 mukaisesti.

Markkina-arvon määrittäisperusteisiin voivat sisältyä toimivan yrityksen arvo, omaisuuden arvo, mukaan luettuna aineellisen omaisuuden ilmoitettu verotusarvo, sekä tarvittaessa muut perusteet.

3. Tätä artiklaa ei sovelleta teollis- ja tekijänoikeuksia koskevien pakollisten lisenssien myöntämiseen siltä osin kuin tällainen myöntäminen on yhdenmukaista TRIPS-sopimuksen kanssa.
4. Toimenpiteen toteuttavan osapuolen oikeusviranomaisen tai muun riippumattoman viranomaisen on tämän sopimuksen piiriin kuuluvien sijoittajien, joihin toimenpide vaikuttaa, esittämästä pyynnöstä tarkasteltava kaikkia pakkolunastus- tai arvotustoimenpiteitä.

2.7 ARTIKLA

Siirto

1. Kukin osapuoli sallii kaikkien siirtojen, jotka liittyvät tämän sopimuksen piiriin kuuluviin sijoituksiin, tekemisen vapaasti vaihdettavassa valuutassa ilman rajoituksia tai viivästystä. Tällaisiin siirtoihin kuuluvat
 - a) pääomanlisäykset, kuten pääasialliset tai lisävarat, tämän sopimuksen piiriin kuuluvan sijoituksen ylläpitoon, kehittämiseen tai lisäämiseen;
 - b) voitot, osingot, pääomatulot ja muut voitot, saatavat tämän sopimuksen piiriin kuuluvan sijoituksen tai sen osan myynnistä tai tämän sopimuksen piiriin kuuluvan sijoituksen tai sen osan likvidoinnista;
 - c) korot, rojaltit, hallintomaksut ja teknisen avun maksut sekä muut maksut;

- d) tämän sopimuksen piiriin kuuluvan sijoittajan tekemän tai sen sijoituksesta tehdyn sopimuksen nojalla suoritettut maksut, myös lainasopimuksen mukaiset maksut;
- e) ulkomailta värvätyn ja tämän sopimuksen piiriin kuuluvan sijoituksen yhteydessä työskentelevän henkilöstön ansiot ja muut korvaukset;
- f) 2.6 (Pakkolunastus) ja 2.5 (Tappioiden korvaaminen) artiklan mukaiset maksut;
- g) 3.18 artiklan (Tuomio) nojalla koituvat maksut.

2. Tämän sopimuksen määräysten ei voida tulkita estävän osapuolta soveltamasta tasapuolisella ja syrjimättömällä tavalla lainsäädäntöään, joka koskee

- a) konkurssia, maksukyvyttömyyttä tai velkojien oikeuksien suojelua;
- b) arvopapereiden, optioiden, futuurien tai johdannaisten liikkeeseenlaskua, niillä käytävää kauppaa tai niiden välittämistä;
- c) siirtoja koskevia rahoitustietoja tai kirjanpitoa, kun se on tarpeen lain täytäntöönpanon valvonnan tai rahoitusalan sääntelyviranomaisten avustamiseksi;
- d) rikoksia;
- e) sen varmistamista, että oikeudellisissa tai hallinnollisissa menettelyissä annettuja määräyksiä tai päätöksiä noudatetaan;

f) sosiaaliturvaa, julkisia eläkejärjestelmiä tai pakollisia säästöohjelmia; tai

g) verotusta.

3. Kun poikkeuksellisissa olosuhteissa esiintyy vakavia ongelmia tai niiden uhkaa toisen osapuolen raha- tai vaihtokurssipolitiikan toteuttamiselle, kyseinen osapuoli voi tilapäisesti ottaa käyttöön siirtoihin vaikuttavia suojatoimenpiteitä. Tällaisten toimenpiteiden on oltava ehdottoman välttämättömiä, ne eivät missään tapauksessa saa kestoaltaan ylittää kuutta kuukautta¹ eivätkä merkitä mielivaltaista tai perusteetonta syrjintää jonkin osapuolen ja muun kuin osapuolena olevan tahon välillä vastaavissa tilanteissa.

Suojatoimenpiteet käyttöön ottavan osapuolen on viipymättä ilmoitettava tästä toiselle osapuolelle ja esitettävä mahdollisimman pian aikataulu niiden poistamiselle.

4. Jos osapuolella on vakavia maksutaseeseen tai ulkoiseen rahoitukseen liittyviä ongelmia tai sellaisten uhka on olemassa, se voi ottaa käyttöön tai pitää voimassa rajoittavia toimenpiteitä, jotka koskevat sijoituksiin liittyviä siirtoja.

¹ Suojatoimenpiteiden soveltamisaikaa voidaan jatkaa ottamalla ne virallisesti uudelleen käyttöön sen jälkeen, kun ehdotetusta virallisesta uudelleen käyttöön ottamisesta on ilmoitettu toiselle osapuolelle, jos olosuhteet ovat yhä poikkeukselliset.

5. Osapuolet pyrkivät siihen, ettei 4 kohdassa tarkoitettuja rajoittavia toimenpiteitä sovelleta. Edellä olevan 4 kohdan nojalla käyttöön otetut tai voimassa pidetyt rajoittavat toimenpiteet eivät saa olla syrjiviä, niiden on oltava määräaikaaisia eikä niiden vaikutus saa olla suurempi kuin mitä maksutasetta ja ulkoista rahoitusta koskevien ongelmien korjaamiseksi on tarpeen. Niiden on oltava Maailman kauppajärjestön perustamisesta 15 päivänä huhtikuuta 1994 Marrakeshissa tehdyssä Marrakeshin sopimuksessa, jäljempänä 'WTO-sopimus', vahvistettujen edellytysten ja, tapauksen mukaan, Kansainvälisen valuuttarahaston perustamissopimuksen mukaisia.
6. Osapuolen, joka 4 kohdan nojalla ottaa käyttöön tai pitää voimassa rajoittavia toimenpiteitä tai tekee niihin muutoksia, on viipymättä ilmoitettava tästä toiselle osapuolelle.
7. Kun 4 kohdan nojalla otetaan käyttöön tai pidetään voimassa rajoituksia, komiteassa on neuvoteltava asiasta viipymättä. Neuvotteluissa arvioidaan kyseisen osapuolen maksutasetilannetta ja 4 kohdan nojalla käyttöön otettuja tai voimassa pidettyjä rajoituksia ottaen huomioon muun muassa seuraavat tekijät:
- a) maksutasevaikeuksien ja ulkoisten rahoitusvaikeuksien luonne ja laajuus;
 - b) taloudelliset ja kaupankäyntiin liittyvät ulkoiset olosuhteet; tai
 - c) käytettävissä olevat vaihtoehtoiset korjaavat toimenpiteet.

Neuvotteluissa on käsiteltävä sitä, ovatko mahdolliset rajoittavat toimenpiteet 4 ja 5 kohdan määräysten mukaisia. Kaikki Kansainvälisen valuuttarahaston, jäljempänä 'valuuttarahasto', esittämät valuuttaan, rahavarantoon ja maksutaseeseen liittyvät tilastolliset ja muut tiedot otetaan huomioon, ja päätelmien perustana käytetään valuuttarahaston arviota kyseisen osapuolen maksutasetta ja ulkoista rahoitusta koskevasta tilanteesta.

2.8 ARTIKLA

Sijaantulo

Jos osapuoli tai sen puolesta toimiva virasto suorittaa maksun jollekin sen sijoittajalle takauksen, vakuutus sopimuksen tai muuna korvauksena, johon se on sitoutunut tai jonka se on myöntänyt sijoituksen osalta, toinen osapuoli tunnustaa kaikkien oikeuksien tai omistuksien osalta sijaantulon tai siirron tai vaateen siirtämisen tällaisen sijoituksen osalta. Osapuolella tai virastolla on oikeus käyttää siirrettyä tai osoitettua oikeutta tai vaadetta samassa laajuudessa kuin sijoittajalla alkuperäisen oikeuden tai vaateen osalta. Osapuoli tai virasto tai sijoittaja voi käyttää tällaisia siirrettyjä oikeuksia, jos osapuoli tai virasto antaa siihen luvan.

KOLMAS LUKU

RIITOJEN RATKAISEMINEN

A JAKSO

SIJOITTAJIEN JA OSAPUOLTEN VÄLISTEN RIITOJEN RATKAISEMINEN

3.1 ARTIKLA

Soveltamisala ja määritelmät

1. Tätä jaksoa sovelletaan yhden osapuolen kantajan ja toisen osapuolen välisiin riitoihin, jotka koskevat kohtelua¹, jonka väitetään rikkovan toisen luvun (Sijoitusten suoja) määräyksiä ja aiheuttavan menetyksiä tai vahinkoa kantajalle tai sen paikallisesti sijoittautuneelle yhtiölle.
2. Ellei toisin määrätä, tässä jaksossa tarkoitetaan
 - a) 'riidan osapuolilla' kantajaa ja vastaajaa;

¹ Osapuolet hyväksyvät, että käsitteeseen ”kohtelu” voi sisältyä toimimatta jättäminen.

- b) 'kantajalla' osapuolen sijoittajaa, joka aikoo esittää tai on esittänyt kanteen tämän jakson nojalla joko
- i) omasta puolestaan; tai
 - ii) c alakohdassa määritellyn paikallisesti sijoittautuneen yhtiön puolesta, jonka se omistaa tai joka on sen määräysvallassa¹;
- c) 'paikallisesti sijoittautuneella yhtiöllä' osapuolen sijoittajan omistamaa tai sen määräysvallassa olevaa² oikeushenkilöä, joka on sijoittautunut toisen osapuolen alueelle;
- d) 'muulla kuin riidan osapuolena olevalla sopimuksen osapuolella' joko Singaporea, kun unioni tai jokin unionin jäsenvaltio on vastaaja, tai unionia, kun Singapore on vastaaja;
- e) 'vastaajalla' joko Singaporea tai EU-osapuolen tapauksessa joko unionia tai 3.5 artiklan (Ilmoitus aikomuksesta käyttää riitojenratkaisua) mukaisesti ilmoitettua unionin jäsenvaltiota; ja

¹ Selkeyden vuoksi todetaan, että 2 kohdan b alakohta merkitsee osapuolten sopimusta siitä, että paikallisesti sijoittautunutta yhtiötä kohdellaan 18 päivänä maaliskuuta 1965 valtioiden ja toisten valtioiden kansalaisten välisten sijoituksia koskevien riitaisuuksien ratkaisemisesta tehdyn yleissopimuksen 25 artiklan 2 kohdan b alakohdan soveltamista varten toisen sopimusvaltion kansalaisena.

² Oikeushenkilö on

- a) toisen osapuolen luonnollisten tai oikeushenkilöiden 'omistama', jos yli 50 prosenttia sen pääomasta on kyseisen osapuolen luonnollisen tai oikeushenkilöiden omistuksessa;
- b) toisen osapuolen luonnollisten tai oikeushenkilöiden 'määräysvallassa', jos kyseisillä luonnollisilla tai oikeushenkilöillä on valtuudet nimittää enemmistö sen johtajista tai muutoin oikeudellisesti ohjata sen toimintaa.

- f) 'kolmannen osapuolen rahoituksella' kaikkea sellaisen luonnollisen tai oikeushenkilön tarjoamaa rahoitusta, joka ei ole riidan osapuoli mutta joka tekee sopimuksen riidan osapuolen kanssa rahoittaakseen osittain tai kokonaan menettelyn kustannukset joko osuutta tai muuta etua vastaan siitä korvauksesta tai mahdollisesta korvauksesta, joka riidan osapuolelle voi menettelystä koitua, taikka lahjoituksena tai avustuksena.

3.2 ARTIKLA

Sovintoratkaisu

Kaikki riidat olisi mahdollisimman pitkälle ratkaistava neuvotteluilla ja mahdollisuuksien mukaan ennen 3.3 artiklan (Neuvottelut) mukaisen neuvottelupyynnön toimittamista. Sovintoratkaisusta voidaan sopia milloin hyvänsä, myös sen jälkeen kun tämän jakson mukainen riitojenratkaisumenettely on aloitettu.

3.3 ARTIKLA

Neuvottelut

1. Jos riitaa ei voida ratkaista 3.2 artiklan (Sovintoratkaisu) määräysten mukaisesti, osapuolen kantaja, joka väittää toisen luvun (Sijoitusten suoja) määräyksiä rikotun, voi esittää neuvottelupyynnön toiselle osapuolelle.

2. Neuvottelupyyntöön on sisällytettävä seuraavat tiedot:
 - a) kantajan nimi ja osoite ja, kun tällainen pyyntö on esitetty paikallisesti sijoittautuneen yhtiön puolesta, paikallisesti sijoittautuneen yhtiön nimi, osoite ja perustamispaikka;
 - b) ne toisen luvun (Sijoitusten suoja) määräykset, joita väitetään rikotun;
 - c) riidan oikeudellinen ja tosiasiallinen perusta, mukaan luettuna kohtelu, jonka väitetään rikkovan toisen luvun (Sijoitusten suoja) määräyksiä; ja
 - d) haettu oikaisutoimi ja arvioitu menetys tai vahinko, jonka kantajalle tai sen paikallisesti sijoittautuneelle yhtiöille väitetään koituneen tällaisen rikkomisen vuoksi.
3. Neuvottelupyyntö on toimitettava
 - a) 30 kuukauden kuluessa siitä, kun kantaja tai, tapauksen mukaan, paikallisesti sijoittautunut yhtiö ensimmäisen kerran sai tiedon tai sen olisi pitänyt saada tieto kohtelusta, jonka väitetään rikkovan toisen luvun (Sijoitusten suoja) määräyksiä; tai

b) jos edellä a alakohdassa tarkoitettu aika umpeutuu ja jos paikallisia oikeuskeinoja on käytössä, yhden vuoden kuluessa siitä, kun kantaja tai, tapauksen mukaan, paikallisesti sijoittautunut yhtiö luopuu tällaisten paikallisten oikeuskeinojen käytöstä; ja joka tapauksessa viimeistään 10 vuoden kuluessa siitä, kun kantaja tai, tapauksen mukaan, paikallisesti sijoittautunut yhtiö ensimmäisen kerran sai tiedon tai sen olisi pitänyt saada tieto kohtelusta, jonka väitetään rikkovan toisen luvun (Sijoitusten suoja) määräyksiä.

4. Jos kantaja ei ole toimittanut 3.6 artiklan (Kanteen toimittaminen tuomioistuimeen) mukaisesti kannetta kahdeksantoista kuukauden kuluessa neuvottelupyynnön esittämisestä, katsotaan, että kantaja on perunut neuvottelupyynnönsä, mahdollisen ilmoituksen aikomuksesta käyttää riitojenratkaisua ja luopunut oikeuksistaan esittää tällainen kanne. Tätä ajanjaksoa voidaan jatkaa neuvotteluihin osallistuvien osapuolten sopimuksella.

5. Edellä 3 ja 4 kohdassa tarkoitettujen ajanjaksojen umpeutuminen ei merkitse sitä, että kannetta ei voi enää esittää, jos kantaja voi osoittaa, että, tapauksen mukaan, neuvottelupyynnön esittämättä jättäminen tai kanteen toimittamatta jättäminen johtuu siitä, että toisen osapuolen tahalliset toimet ovat estäneet kantajan toiminnan, sillä edellytyksellä, että kantaja toimii heti, kun se kohtuudella siihen kykenee.

6. Jos neuvottelupyyntö koskee tapausta, jossa unionin tai unionin jonkin jäsenvaltion väitetään rikkoneen tätä sopimusta, se on toimitettava unionille.

7. Riidan osapuolet voivat järjestää neuvotteluja videokokouksena tai tarvittaessa muilla keinoilla, esimerkiksi silloin kun sijoittaja on pieni tai keskisuuri yritys.

3.4 ARTIKLA

Sovittelu ja vaihtoehtoinen riitojenratkaisu

1. Riidan osapuolet voivat milloin tahansa, myös ennen kuin ilmoitus aikomuksesta käyttää riitojenratkaisua on toimitettu, sopia sovittelun käyttämisestä.
2. Sovittelun käyttäminen on vapaaehtoista, eikä se rajoita riidan kummankaan osapuolen oikeudellista asemaa.
3. Sovittelun käyttämiseen voidaan soveltaa liitteen 6 (Sijoittajien ja osapuolten välisten riitojen sovittelujärjestelmä) sääntöjä tai muita sääntöjä, joista riidan osapuolet sopivat. Riidan osapuolet voivat yhteisellä sopimuksella muuttaa mitä tahansa liitteessä 6 (Sijoittajien ja osapuolten välisten riitojen sovittelujärjestelmä) tarkoitettua määräaika.
4. Sovittelija nimitetään riidan osapuolten sopimuksella tai liitteessä 6 (Sijoittajien ja osapuolten välisten riitojen sovittelujärjestelmä) olevan 3 artiklan (Sovittelijan valinta) mukaisesti. Sovittelijoiden on noudatettava liitettä 7 (Tuomioistuimen ja muutoksenhakutuomioistuimen jäsenten sekä sovittelijoiden käytännösäännöt).
5. Riidan osapuolet pyrkivät saavuttamaan yhteisesti sovitun ratkaisun kuudenkymmenen päivän kuluessa sovittelijan nimittämisestä.

6. Kun riidan osapuolet ovat sopineet sovittelun käyttämisestä, 3.3 artiklan (Neuvottelut) 3 ja 4 kohtaa ei sovelleta sen päivän, jona sovittelun käyttämisestä sovittiin, ja sen päivän välillä, joka on kolmekymmentä päivää sen päivän jälkeen, jona jompikumpi riidan osapuolista päättää lopettaa sovittelun toimittamalla kirjeen sovittelijalle ja toiselle riidan osapuolelle.

7. Mikään tässä artiklassa ei estä riidan osapuolia käyttämästä muita vaihtoehtoisen riitojenratkaisun muotoja.

3.5 ARTIKLA

Ilmoitus aikomuksesta käyttää riitojenratkaisua

1. Jos riitaa ei voida ratkaista kolmen kuukauden kuluessa neuvottelupyynnön toimittamisesta, kantaja voi antaa ilmoituksen aikomuksesta käyttää riitojenratkaisua; tällaisessa ilmoituksessa on kirjallisesti täsmennettävä kantajan aikomus toimittaa kanne riitojenratkaisuun, ja siihen on sisällytettävä seuraavat tiedot:

- a) kantajan nimi ja osoite ja, kun tällainen pyyntö on esitetty paikallisesti sijoittautuneen yhtiön puolesta, paikallisesti sijoittautuneen yhtiön nimi, osoite ja perustamispaikka;
- b) ne toisen luvun (Sijoitusten suoja) määräykset, joita väitetään rikotun;
- c) riidan oikeudellinen ja tosiasiallinen perusta, mukaan luettuna kohtelu, jonka väitetään rikkovan toisen luvun (Sijoitusten suoja) määräyksiä; ja

- d) haettu oikaisutoimi ja arvioitu menetys tai vahinko, jonka kantajalle tai sen paikallisesti sijoittautuneelle yhtiöille väitetään koituneen tällaisen rikkomisen vuoksi.

Ilmoitus aikomuksesta käyttää riitojenratkaisua on tapauksen mukaan toimitettava unionille tai Singaporelle.

2. Jos ilmoitus aikomuksesta käyttää riitojenratkaisua on lähetetty unionille, unionin on määritettävä vastaaja kahden kuukauden kuluessa ilmoituksen vastaanottamisesta. Unionin on ilmoitettava tästä määrittämisestä kantajalle välittömästi, ja tämän perusteella kantaja voi toimittaa 3.6 artiklan (Kanteen toimittaminen tuomioistuimeen) mukaisen kanteen.

3. Jos vastaajaa ei ole määritetty 2 kohdan mukaisesti, sovelletaan seuraavaa:

- a) siinä tapauksessa, että ilmoituksessa aikomuksesta käyttää riitojenratkaisua nimetään yksinomaisesti jokin unionin jäsenvaltio, mainittu jäsenvaltio toimii vastaajana;
- b) siinä tapauksessa, että ilmoituksessa aikomuksesta käyttää riitojenratkaisua nimetään jokin unionin toimielin, elin tai virasto, unioni toimii vastaajana.

4. Jos vastaajana toimii joko unioni tai jokin sen jäsenvaltio, unioni tai kyseinen jäsenvaltio ei voi väittää, että kannetta ei pidä ottaa käsiteltäväksi, tai muutoin väittää, että kanne tai päätös on perusteeton tai ei ole pätevä sillä perusteella, että oikea vastaaja olisi tai oikean vastaajan olisi pitänyt olla jäsenvaltion sijaan unioni tai päin vastoin.

5. Selkeyden vuoksi todetaan, että mikään tässä sopimuksessa tai sovellettavissa riitojenratkaisun säännöissä ei estä kaiken riitaan liittyvän tiedon vaihtoa unionin ja kyseisen jäsenvaltion välillä.

3.6 ARTIKLA

Kanteen toimittaminen tuomioistuimeen

1. Aikaisintaan kolmen kuukauden kuluttua 3.5 artiklan (Ilmoitus aikomuksesta käyttää riitojenratkaisua) mukaisesti annetun, aikomusta koskevan ilmoituksen päivämäärästä kantaja voi toimittaa kanteen tuomioistuimeen jonkin seuraavista riitojenratkaisusäännöistä mukaisesti¹:
 - a) 18 päivänä maaliskuuta 1965 valtioiden ja toisten valtioiden kansalaisten välisten sijoituksia koskevien riitaisuuksien ratkaisemisesta tehty yleissopimus, 'jäljempänä ICSID-yleissopimus', sillä edellytyksellä, että sekä vastaaja että kantajan valtio ovat ICSID-yleissopimuksen sopimuspuolia;

¹ Selkeyden vuoksi todetaan, että

- a) sovelletaan kyseisen riitojenratkaisujärjestelmän sääntöjä täydennettynä 4.1 artiklan (Komitea) 4 kohdan g alakohdan mukaisesti tehdyillä päätöksillä, jollei tässä jaksossa vahvistetuista erityissäännöistä muuta johdu; ja
- b) kanteita, jotka toimittaa rajaamatonta määrää nimettömiä kantajia edustava edustaja, joka aikoo suorittaa menettelyn tällaisten kantajien etua edustaen ja tehden kaikki kanteen hoitamiseen liittyvät päätökset kantajien puolesta, ei oteta käsiteltäviksi.

- b) ICSID-yleissopimus sijoituksia koskevien riitaisuuksien kansainvälisen ratkaisu- ja sovittelukeskuksen sihteeristön toteuttaman käsittelyn hallinnointia koskevien täydentävien sääntöjen, jäljempänä 'ICSID:in täydentävät säännöt', mukaisesti sillä edellytyksellä, että joko vastaaja tai kantajan valtio on ICSID-yleissopimuksen sopimuspuoli¹;
- c) YK:n kansainvälisen kauppaoikeuden toimikunnan välimiesmenettelysäännöt, jäljempänä 'UNCITRAL'; tai
- d) jotkin muut säännöt, jos riidan osapuolet näin sopivat.

2. Tämän artiklan 1 kohta merkitsee vastaajan suostumista siihen, että kanne toimitetaan tämän jakson mukaisesti. Edellä olevan 1 kohdan mukaisen suostumuksen ja tämän jakson mukaisesti tapahtuvan kanteen toimittamisen on täytettävä seuraavissa vahvistetut vaatimukset:

- a) ICSID-yleissopimuksen II luku ja ICSID:in täydentävät säännöt riidan osapuolten kirjallisen suostumuksen osalta; ja
- b) New Yorkissa 10 päivänä kesäkuuta 1958 ulkomaisten välitystuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta tehdyn Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimuksen, jäljempänä 'New Yorkin yleissopimus', II artikla "kirjallista sopimusta varten".

¹ Edellä olevien a ja b alakohdan soveltamista varten käsitteen "valtio" katsotaan sisältävän unionin, jos unioni liittyy ICSID-yleissopimukseen.

3.7 ARTIKLA

Kanteen toimittamista koskevat edellytykset

1. Kanne voidaan toimittaa tämän jakson mukaisesti ainoastaan, jos
 - a) kanteen toimittamisen yhteydessä toimitetaan kantajan kirjallinen suostumus tässä jaksossa vahvistettujen menettelyjen mukaiseen riitojenratkaisuun ja ilmoitetaan kantajan 3.6 artiklan (Kanteen toimittaminen tuomioistuimeen) 1 kohdan mukaisesti riidan ratkaisua varten nimeämän foorumin säännöt;
 - b) on kulunut vähintään kuusi kuukautta 3.3 artiklan (Neuvottelut) mukaisen neuvottelupyynnön toimittamisesta ja vähintään kolme kuukautta 3.5 artiklan (Ilmoitus aikomuksesta käyttää riitojenratkaisua) mukaisen ilmoituksen antamisesta;
 - c) kantajan esittämä neuvottelupyyntö ja ilmoitus aikomuksesta käyttää riitojenratkaisua täyttivät 3.3 artiklan (Neuvottelut) 2 kohdassa ja 3.5 artiklan (Ilmoitus aikomuksesta käyttää riitojenratkaisua) 1 kohdassa vahvistetut vaatimukset;
 - d) riidan oikeudellisesta ja tosiasiallisesta perustasta on aikaisemmin käyty 3.3 artiklan (Neuvottelut) mukaisia neuvotteluja;
 - e) kaikki 3.6 artiklan (Kanteen toimittaminen tuomioistuimeen) mukaisesti toimitetussa kanteessa esitetyt vaatimukset perustuvat kohteluun, joka on nimetty 3.5 artiklan (Ilmoitus aikomuksesta käyttää riitojenratkaisua) mukaisesti annetussa ilmoituksessa aikomuksesta käyttää riitojenratkaisua;

f) kantaja

- i) peruu kaikki avoimet tuomioistuimeen tai johonkin muuhun kotimaiseen tai kansainväliseen tuomioistuimeen kansallisen tai kansainvälisen oikeuden mukaisesti toimitetut kanteet, jotka koskevat samaa kohtelua, jonka väitetään rikkovan toisen luvun (Sijoitusten suoja) määräyksiä;
- ii) vahvistaa, että ei aio esittää tällaista kannetta myöhemmin; ja
- iii) vahvistaa, että se ei pane täytäntöön mitään tämän jakson nojalla annettua päätöstä, ennen kuin tällainen päätös on lopullinen eikä pyri hakemaan muutosta, tarkastelemaan, sivuuttamaan, tekemään mitättömäksi, tarkistamaan tai käynnistämään mitään muuta samanlaista menettelyä jossakin kansainvälisessä tai kansallisessa tuomioistuimessa tämän jakson nojalla annetun päätöksen osalta.

2. Edellä olevan 1 kohdan f alakohdan soveltamista varten 'kantajalla' tarkoitetaan sijoittajaa ja soveltuvien osin paikallisesti sijoittautunutta yhtiötä. Edellä olevan 1 kohdan f alakohdan i alakohdan soveltamista varten käsitteeseen 'kantaja' sisältyvät lisäksi kaikki henkilöt, joilla suoraan tai epäsuorasti on omistusoikeus sijoittajaan tai jotka ovat sijoittajan tai, soveltuvien osin, paikallisesti sijoittautuneen yhtiön määräysvallassa.

3. Vastaajan pyynnöstä tuomioistuin luopuu asian käsittelystä, jos kantaja ei täytä jotakin 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuista vaatimuksista tai ilmoituksista.

4. Edellä olevan 1 kohdan f alakohdalla ei estetä kantajaa hakemasta tilapäisten suojatoimenpiteiden soveltamista vastaajan tuomioistuimilta ennen menettelyn aloittamista tai menettelyn aikana jossakin 3.6 artiklassa (Kanteen toimittaminen tuomioistuimeen) tarkoitetussa riitojenratkaisuelimessä. Tämän artiklan soveltamista varten tilapäisillä suojatoimenpiteillä on ainoastaan tarkoitus säilyttää kantajan oikeudet ja edut eikä niihin sisälly korvausten maksaminen tai riidan kohteen olevan asian ratkaiseminen.

5. Selkeyden vuoksi todetaan, että tuomioistuimen on luovuttava asian käsittelystä, jos riita syntyi tai oli todennäköistä, että riita syntyi, kun kantaja sai omistukseensa tai määräysvaltaansa riidan aiheena olevan sijoituskohteen, ja tuomioistuin toteaa tosiasioiden pohjalta, että kantaja on hankkinut sijoituksen omistukseensa tai määräysvaltaansa päätarkoituksenaan toimittaa tämän jakson mukaisesti kanne. Tällä ei rajoiteta muita lainkäyttövaraumia, joita tuomioistuimella voi olla.

3.8 ARTIKLA

Kolmannen osapuolen rahoitus

1. Kun asiaan liittyy kolmannen osapuolen rahoitusta, siitä hyötyvä riidan osapuoli ilmoittaa toiselle riidan osapuolelle ja tuomioistuimelle kolmannen osapuolen rahoittajan nimen ja osoitteen.
2. Ilmoitus tehdään kanteen toimittamisen yhteydessä tai viipymättä sen jälkeen, kun kolmannen osapuolen rahoituksesta on tehty sopimus tai se on lahjoitettu tai myönnetty.

3.9 ARTIKLA

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

1. Perustetaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin, jäljempänä 'tuomioistuin', joka käsittelee 3.6 artiklan (Kanteen toimittaminen tuomioistuimeen) nojalla toimitettuja kanteita.
2. Komitea nimittää tämän sopimuksen tultua voimaan tuomioistuimeen kuusi jäsentä. Tässä nimityksessä
 - a) EU-osapuoli nimittää kaksi jäsentä;
 - b) Singapore nimittää kaksi jäsentä; ja
 - c) EU-osapuoli ja Singapore nimittävät yhdessä kaksi jäsentä, jotka eivät ole unionin minkään jäsenvaltion tai Singaporen kansalaisia.
3. Komitea voi päättää jäsenten määrän lisäämisestä tai pienentämisestä kolmen monikertoina. Lisänimitykset on tehtävä 2 kohdassa vahvistetulta pohjalta.
4. Jäsenillä on oltava omassa maassaan oikeusvirkaan nimittämisen edellyttämä pätevyys tai oltava lakimiehiä, joilla on tunnustettu pätevyys. Heillä on oltava erityisosaamista tai -kokemusta kansainvälisen julkisoikeuden alalla. On toivottavaa, että heillä on asiantuntemusta erityisesti kansainvälisen investointioikeuden, kansainvälisen kauppaoikeuden tai kansainvälisistä sijoituksista tai kansainvälisistä kauppasopimuksista johtuvien riitojen ratkaisemisen alalla.

5. Jäsenet nimitetään kahdeksan vuoden kaudeksi. Välittömästi tämän sopimuksen voimaantulon jälkeen nimitetyistä kuudesta henkilöstä valitaan kuitenkin arvalla kolme, joiden ensimmäinen toimikausi pidennetään kahteentoista vuoteen. Jäsenen toimikausi voidaan komitean päätöksellä uusia kauden umpeutuessa. Jäsenten paikat täytetään sitä mukaa kuin ne vapautuvat. Henkilö, joka on nimitetty korvaamaan jäsen, jonka toimikausi ei ole kulunut loppuun, hoitaa tehtävää edeltäjänsä kauden loppuun. Henkilö, joka toimikautensa päättyessä toimii jossakin tuomioistuimen jaostossa, voi tuomioistuimen puheenjohtajan luvalla jatkaa toimintaansa kyseisessä jaostossa, kunnes jaoston menettely on saatu päätökseen, ja ainoastaan tätä tarkoitusta varten hänen katsotaan jatkavan toimimista tuomioistuimen jäsenenä.

6. Tuomioistuimella on puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja, jotka ovat vastuussa organisaatiokysymyksistä. Heidät nimitetään neljän vuoden kaudeksi ja valitaan arvalla niistä jäsenistä, jotka on nimitetty 2 kohdan c alakohdan mukaisesti. He toimivat vuorotteluperiaatteen mukaisesti, ja komitean puheenjohtaja valitsee heidät arvalla. Varapuheenjohtaja toimii puheenjohtajan sijaisena puheenjohtajan poissa ollessa.

7. Tuomioistuin käsittelee asioita jaostoissa, jotka koostuvat kolmesta jäsenestä, joiden on oltava 2 kohdan a, b ja c alakohdan mukaisesti nimitettyjä. Jaoston puheenjohtajana toimii se tuomioistuimen jäsen, joka on nimitetty 2 kohdan c alakohdan mukaisesti.

8. Tuomioistuimen puheenjohtajan on 90 päivän kuluessa 3.6 artiklan (Kanteen toimittaminen tuomioistuimeen) mukaisen kanteen jättämisestä nimitettävä vuorotteluperiaatteen mukaisesti ne tuomioistuimen jäsenet, jotka muodostavat kyseistä asiaa käsittelevän jaoston, ja varmistettava, että kunkin jaoston kokoonpano on sattumanvarainen eikä ennakoitavissa, ja annettava kaikille jäsenille tasavertaiset mahdollisuudet toimia.

9. Sen estämättä, mitä 7 kohdassa määrätään, riidan osapuolet voivat sopia, että asiaa käsittelee yksi ainoa jäsen. Tuomioistuimen puheenjohtaja valitsee tämän jäsenen niistä jäsenistä, jotka on nimitetty 2 kohdan c alakohdan mukaisesti. Vastajan on tarkasteltava tällaista kantajan pyyntöä myönteellisesti, erityisesti jos kantaja on pieni tai keskisuuri yritys tai jos vaadittava korvaus tai hyvitys on suhteellisen pieni. Tällainen pyyntö olisi esitettävä samaan aikaan, kun kanne toimitetaan 3.6 artiklan (Kanteen toimittaminen tuomioistuimeen) mukaisesti.

10. Tuomioistuin laatii omat työskentelymenettelynsä.

11. Tuomioistuimen jäsenten on varmistettava, että he ovat käytettävissä ja pystyvät hoitamaan tässä jaksossa vahvistetut tehtävät.

12. Jotta varmistetaan, että jäsenet ovat käytettävissä, heille maksetaan komitean päätöksellä vahvistettava kuukausittainen varausmaksu. Tuomioistuimen puheenjohtajalle ja tarvittaessa varapuheenjohtajalle maksetaan jokaiselta työpäivältä tämän jakson mukaisissa tuomioistuimen puheenjohtajan tehtävissä maksu, joka vastaa 3.10 artiklan (Muutoksenhakutuomioistuin) 11 kohdan mukaisesti määritettyä maksua.

13. Varausmaksun ja tuomioistuimen puheenjohtajalle ja tarvittaessa varapuheenjohtajalle jokaiselta työpäivältä tämän jakson mukaisissa tuomioistuimen puheenjohtajan tehtävissä maksettavan maksun maksavat samansuuruisina osina kumpikin osapuoli ICSID'in sihteeristön hallinnoimalle tilille. Jos osapuoli ei maksa varausmaksua tai päiväkohtaista maksua, toinen osapuoli voi halutessaan suorittaa maksun. Tällaiset maksurästit ovat perittävissä sovellettavine korkoineen.

14. Ellei komitea tee päätöstä 15 kohdan mukaisesti, asian käsittelemiseksi perustetun tuomioistuimen jaoston jäsenten muiden maksujen ja kulujen määrä määritetään kanteen jättämispäivänä voimassa olevien ICSID-yleissopimuksen hallinnollisten ja rahoitussääntöjen 14 säännön 1 kohdan mukaisesti, ja tuomioistuin jakaa sen riidan osapuolten kesken 3.21 artiklan (Kustannukset) mukaisesti.

15. Komitea voi päätöksellään pysyvästi muuttaa varausmaksun sekä muut maksut ja kulut säännölliseksi palkaksi. Tässä tapauksessa jäsenet toimivat kokopäiväisesti ja komitea vahvistaa heidän korvauksensa ja muut asiaan liittyvät järjestelykysymykset. Tällöin jäsenet eivät voi harjoittaa muuta toimintaa riippumatta siitä, saako siitä palkkion vai ei, ellei tuomioistuimen puheenjohtaja ole poikkeuksellisesti myöntänyt tähän poikkeusta.

16. ICSID:in sihteeristö toimii tuomioistuimen sihteeristönä ja tarjoaa sille asianmukaista tukea. Tuomioistuin jakaa tällaisen tuen kustannukset riidan osapuolten kesken 3.21 artiklan (Kustannukset) mukaisesti.

3.10 ARTIKLA

Muutoksenhakutuomioistuin

1. Perustetaan muutoksenhakutuomioistuin käsittelemään tuomioistuimen ennakkoratkaisuja koskevia muutoksenhakupyynnöitä.

2. Komitea nimittää tämän sopimuksen tultua voimaan muutoksenhakutuomioistuimeen kuusi jäsentä. Tässä nimityksessä

a) EU-osapuoli nimittää kaksi jäsentä;

b) Singapore nimittää kaksi jäsentä; ja

c) EU-osapuoli ja Singapore nimittävät yhdessä kaksi jäsentä, jotka eivät ole unionin minkään jäsenvaltion tai Singaporen kansalaisia.

3. Komitea voi päättää muutoksenhakutuomioistuimen jäsenten määrän lisäämisestä tai pienentämisestä kolmen monikertoina. Lisänimitykset on tehtävä 2 kohdassa vahvistetulta pohjalta.

4. Muutoksenhakutuomioistuimen jäsenillä on oltava omassa maassaan korkeimpiin oikeusvirkoihin nimittämisen edellyttämä pätevyys tai oltava lakimiehiä, joilla on tunnustettu pätevyys. Heillä on oltava erityisosaamista tai -asiantuntemusta kansainvälisen julkisoikeuden alalla. On toivottavaa, että heillä on asiantuntemusta erityisesti kansainvälisen investointioikeuden, kansainvälisen kauppaoikeuden tai kansainvälisistä sijoituksista tai kansainvälisistä kauppasopimuksista johtuvien riitojen ratkaisemisen alalla.

5. Muutoksenhakutuomioistuimen jäsenet nimitetään kahdeksan vuoden kaudeksi. Välittömästi tämän sopimuksen voimaantulon jälkeen nimitetyistä kuudesta henkilöstä valitaan kuitenkin arvalla kolme, joiden ensimmäinen toimikausi pidennetään kahteentoista vuoteen. Jäsenen toimikausi voidaan komitean päätöksellä uusia kauden umpeutuessa. Jäsenten paikat täytetään sitä mukaa kuin ne vapautuvat. Henkilö, joka on nimitetty korvaamaan jäsen, jonka toimikausi ei ole kulunut loppuun, hoitaa tehtävää edeltäjänsä kauden loppuun. Henkilö, joka toimikautensa päättyessä toimii jossakin muutoksenhakutuomioistuimen jaostossa, voi muutoksenhakutuomioistuimen puheenjohtajan luvalla jatkaa toimintaansa kyseisessä jaostossa, kunnes jaoston menettely on saatu päätökseen, ja ainoastaan tätä tarkoitusta varten hänen katsotaan jatkavan toimimista muutoksenhakutuomioistuimen jäsenenä.
6. Muutoksenhakutuomioistuimella on puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja, jotka ovat vastuussa organisaatiokysymyksistä. Heidät nimitetään neljän vuoden kaudeksi ja valitaan arvalla niistä jäsenistä, jotka on nimitetty 2 kohdan c alakohdan mukaisesti. He toimivat vuorotteluperiaatteen mukaisesti, ja komitean puheenjohtaja valitsee heidät arvalla. Varapuheenjohtaja toimii puheenjohtajan sijaisena puheenjohtajan poissa ollessa.
7. Muutoksenhakutuomioistuin käsittelee asioita jaostoissa, jotka koostuvat kolmesta jäsenestä, joiden on oltava 2 kohdan a, b ja c alakohdan mukaisesti nimitettyjä. Jaoston puheenjohtajana toimii se tuomioistuimen jäsen, joka on nimitetty 2 kohdan c alakohdan mukaisesti.
8. Muutoksenhakutuomioistuimen puheenjohtajan on nimitettävä vuorotteluperiaatteen mukaisesti ne muutoksenhakutuomioistuimen jäsenet, jotka muodostavat kyseistä muutoksenhakupyynnön käsittelevän jaoston, ja varmistettava, että kunkin jaoston kokoonpano on sattumanvarainen eikä ennakoitavissa, ja annettava kaikille jäsenille tasavertaiset mahdollisuudet toimia.
9. Muutoksenhakutuomioistuin laatii omat työskentelymenettelynsä.

10. Muutoksenhakutuomioistuimen jäsenten on varmistettava, että he ovat käytettävissä ja pystyvät hoitamaan tässä jaksossa vahvistetut tehtävät.

11. Jotta varmistetaan, että jäsenet ovat käytettävissä, heille maksetaan komitean päätöksellä vahvistettava kuukausittainen varausmaksu ja maksu jokaiselta päivältä, jonka he työskentelevät jäseninä. Muutoksenhakutuomioistuimen puheenjohtajalle ja tarvittaessa varapuheenjohtajalle maksetaan jokaiselta työpäivältä tämän jakson mukaisissa muutoksenhakutuomioistuimen puheenjohtajan tehtävissä maksu.

12. Varausmaksun ja muutoksenhakutuomioistuimen puheenjohtajalle ja tarvittaessa varapuheenjohtajalle jokaiselta työpäivältä tämän jakson mukaisissa muutoksenhakutuomioistuimen puheenjohtajan tehtävissä maksettavan maksun maksavat samansuuruisina osina kumpikin osapuoli ICSID:in sihteeristön hallinnoimalle tilille. Jos osapuoli ei maksa varausmaksua tai päiväkohtaista maksua, toinen osapuoli voi halutessaan suorittaa maksun. Tällaiset maksurästit ovat perittävässä sovellettavine korkoineen.

13. Komitea voi päätöksellään pysyvästi muuttaa varausmaksun sekä päiväkohtaiset maksut säännölliseksi palkaksi. Tässä tapauksessa muutoksenhakutuomioistuimen jäsenet toimivat kokopäiväisesti ja komitea vahvistaa heidän korvauksensa ja muut asiaan liittyvät järjestelykysymykset. Tässä tapauksessa muutoksenhakutuomioistuimen jäsenet eivät voi harjoittaa muuta toimintaa riippumatta siitä, saako siitä palkkion vai ei, ellei muutoksenhakutuomioistuimen puheenjohtaja ole poikkeuksellisesti myöntänyt tähän poikkeusta.

14. ICSID:in sihteeristö toimii muutoksenhakutuomioistuimen sihteeristönä ja tarjoaa sille asianmukaista tukea. Tuomioistuin jakaa tällaisen tuen kustannukset riidan osapuolten kesken 3.21 artiklan (Kustannukset) mukaisesti.

3.11 ARTIKLA

Etiikka

1. Tuomioistuimen ja muutoksenhakutuomioistuimen jäsenet on valittava henkilöistä, joiden riippumattomuudesta ei ole epäilystä. Heillä ei saa olla sidoksia mihinkään hallitukseen,¹ eivätkä he etenkään saa ottaa käsiteltävään riitaan liittyviä ohjeita miltaan hallitukselta tai organisaatiolta. He eivät saa osallistua minkään sellaisen riidan tarkasteluun, jossa voisi syntyä suora tai epäsuora eturistiriita. Näin toimiessaan heidän on noudatettava liitettä 7 (Tuomioistuimen ja muutoksenhakutuomioistuimen jäsenten sekä sovittelijoiden käytännesäännöt). Lisäksi tuomioistuimen jäsenten on nimittämisensä jälkeen pidättäydyttävä toimimasta neuvonantajana, osapuolen nimittämänä asiantuntijana tai osapuolen nimeämänä todistajana missään avoimessa tai uudessa sijoitussuojaa koskevassa riidassa, joka kuuluu tämän tai jonkin muun kansainvälisen sopimuksen tai kansallisen lainsäädännön piiriin.

2. Jos riidan osapuoli katsoo, että tuomioistuimen jäsentä koskee eturistiriita, se voi tehdä ilmoituksen kyseisen jäsenen nimittämisen vastustamisesta tapauksen mukaan joko tuomioistuimen puheenjohtajalle tai muutoksenhakutuomioistuimen puheenjohtajalle. Ilmoitus vastustamisesta on lähetettävä 15 päivän kuluessa päivästä, jona tuomioistuimen tai muutoksenhakutuomioistuimen jaoston kokoonpano on ilmoitettu riidan osapuolelle, tai 15 päivän kuluessa päivästä, jona merkitykselliset tosiseikat tulivat sen tietoon, jos niiden ei kohtuudella voida olettaa olleen tiedossa jaoston muodostamisaikana. Vastustamisilmoituksessa on ilmoitettava vastustamisen perusteet.

¹ Selkeyden vuoksi todetaan, että se, että henkilö saa tuloja hallitukselta tai on aiemmin ollut hallituksen palveluksessa tai että henkilöllä on perhesuhde henkilöön, joka saa tuloja hallitukselta, ei sinällään tee kyseisestä henkilöstä valintakelvotonta.

3. Jos vastustamisen kohteena oleva jäsen ei ole 15 päivän kuluessa vastustamista koskevan ilmoituksen päivämäärästä päättänyt erota, tapauksen mukaan tuomioistuimen puheenjohtajan tai muutoksenhakutuomioistuimen puheenjohtajan on riidan osapuolia kuultuaan ja annettuaan jäsenelle mahdollisuuden esittää mahdolliset huomautuksensa tehtävä päätös 45 päivän kuluessa vastustamista koskevan ilmoituksen vastaanottamisesta ja ilmoitettava siitä välittömästi riidan osapuolille ja jaoston muille jäsenille.
4. Tapauksessa, jossa vastustetaan tuomioistuimen puheenjohtajan tekemää nimitystä jaostoon, päätöksen tekee muutoksenhakutuomioistuimen puheenjohtaja ja päin vastoin.
5. Muutoksenhakutuomioistuimen puheenjohtajan perustellusta suosituksesta osapuolet voivat komitean päätöksellä poistaa tuomioistuimen tai muutoksenhakutuomioistuimen jäsenen, jos hänen käytöksensä ei ole yhdenmukaista 1 kohdassa vahvistettujen velvollisuuksien kanssa eikä yhteensopivaa tuomioistuimen tai muutoksenhakutuomioistuimen jäsenyyden jatkumisen kanssa. Jos väitteen kohteena oleva käytös koskee muutoksenhakutuomioistuimen puheenjohtajaa, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen puheenjohtajan on annettava asiasta perusteltu suositus. Tämän kohdan vuoksi vapautuvien paikkojen täyttämiseen sovelletaan 3.9 artiklan (Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin) 5 kohtaa ja 3.10 artiklan (Muutoksenhakutuomioistuin) 4 kohtaa soveltuvien osin.

3.12 ARTIKLA

Monenvälinen riitojenratkaisujärjestelmä

Osapuolet pyrkivät keskenään ja yhdessä muiden asiasta kiinnostuneiden kauppakumppanien kanssa perustamaan sijoituksia käsittelevän monenvälisen tuomioistuimen ja muutoksenhakujärjestelyn sijoituksia koskevien kansainvälisten riitojen ratkaisemista varten. Kun tällainen monenvälinen järjestely on perustettu, komitea tarkastelee sellaisen päätöksen tekemistä, jolla vahvistetaan, että tämän jakson piiriin kuuluvat sijoitusriidat ratkaistaan kyseisen monenvälisen järjestelyn mukaisesti, ja jossa vahvistetaan tarvittavat siirtymäjärjestelyt.

3.13 ARTIKLA

Sovellettava lainsäädäntö ja tulkintasäännöt

1. Tuomioistuimen on päätettävä, rikkooko kanteen kohteena oleva kohtelu toisen luvun (Sijoitusten suoja) mukaista velvoitetta.

2. Jollei 3 kohdasta muuta johdu, tuomioistuin tulkitsee tätä sopimusta valtiosopimusoikeutta koskevan Wienin yleissopimuksen ja osapuolten välillä sovellettavien muiden kansainvälisen oikeuden sääntöjen ja periaatteiden mukaisesti¹.

3. Jos tulkintakysymyksistä ilmenee vakavia epäilyjä, jotka voivat vaikuttaa tähän sopimukseen liittyviin seikkoihin, komitea voi 4.1 artiklan (Komitea) 4 kohdan f alakohdan mukaisesti antaa tämän sopimuksen määräysten tulkintasääntöjä. Komitean antama tulkinta sitoo tuomioistuinta ja muutoksenhakutuomioistuinta, ja kaikkien tuomioiden on oltava tällaisen päätöksen mukaisia. Komitea voi päättää, että tulkinta on sitova määräpäivästä alkaen.

3.14 ARTIKLA

Ilmeisen perusteettomat kanteet

1. Vastaaja voi viimeistään kolmenkymmenen päivän kuluttua tuomioistuimen jaoston asettamisesta 3.9 artiklan (Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin) mukaisesti ja joka tapauksessa ennen tuomioistuimen jaoston ensimmäistä istuntoa jättää vastalauseen sillä perusteella, että kanne on ilmeisen perusteeton.

¹ Selkeyden vuoksi todetaan, että sovellettava lainsäädäntö ei ole osapuolten kansallinen lainsäädäntö. Kun tuomioistuimen on tosiseikkana selvitettävä osapuolen jonkin kansallisen säännöksen merkitys, tuomioistuimen on seurattava kyseisen osapuolen tuomioistumuissa vallitsevaa kansallisen lainsäädännön tulkintaa, eikä mikään tällä sopimuksella perustetun tuomioistuimen kansalliselle lainsäädännölle antama merkitys sido kyseisen osapuolen tuomioistumia tai viranomaisia. Tuomioistuimen toimivaltaan ei kuulu sellaisen toimenpiteen laillisuuden määrittäminen, jonka väitetään rikkovan tätä sopimusta riidan osapuolen kansallisen lainsäädännön mukaisesti.

2. Vastaajan on mahdollisimman tarkoin täsmennettävä tällaisen vastalauseen peruste.
3. Tarjottuaan riidan osapuolille mahdollisuuden esittää huomautuksensa vastalauseesta tuomioistuimien antaa jaoston ensimmäisessä istunnossa tai viipymättä sen jälkeen vastalauseita koskevan päätöksen tai väliaikaisen tuomion.
4. Tällä menettelyllä ja tuomioistuimen mahdollisella päätöksellä ei rajoiteta vastaajan oikeutta esittää 3.15 artiklan (Oikeudellisesti perusteettomat kanteet) nojalla tai käsittelyn aikana vastalause, joka koskee kanteen oikeudellisia ansioita, eikä myöskään rajoiteta tuomioistuimen toimivaltaa käsitellä muita vastalauseita esikysymyksenä.

3.15 ARTIKLA

Oikeudellisesti perusteettomat kanteet

1. Rajoittamatta tuomioistuimen toimivaltaa käsitellä muita vastalauseita esikysymyksenä tai vastaajan oikeutta esittää muita vastaavia vastalauseita minä hyvänsä sopivana ajankohtana tuomioistuimen on käsiteltävä ja tehtävä esikysymyksenä päätös kaikista vastaajan vastalauseista, joiden mukaan tämän jakson mukaisesti esitetty kanne tai jokin sen osa ei ole kanne, josta voidaan antaa kantajan eduksi välitystuomio 3.6 artiklan (Kanteen toimittaminen tuomioistuimeen) mukaisesti, vaikka kanteessa esitettyjen seikkojen oletettaisiin olevan totta. Tuomioistuin voi tarkastella myös muita merkityksellisiä tosiseikkoja, jotka eivät ole riidan kohteena.

2. Edellä olevan 1 kohdan mukainen vastalause on toimitettava tuomioistuimelle mahdollisimman pian sen jälkeen, kun tuomioistuimen jaosto on asetettu ja joka tapauksessa viimeistään sinä päivänä, jonka tuomioistuin vahvistaa vastaajalle sen vastaväitteen tai vastineen esittämistä varten tai, kun kyseessä on kanteen muutos, päivänä, jonka tuomioistuin vahvistaa vastaajalle sen muutokseen antaman vastauksen esittämistä varten. Vastalausea ei voi jättää 1 kohdan mukaisesti sinä aikana, kun 3.14 artiklan (Ilmeisen perusteettomat kanteet) mukainen menettely on kesken, ellei tuomioistuin myönnä oikeutta esittää vastalause tämän artiklan nojalla, kun se on ottanut asianmukaisesti huomioon tapauksen olosuhteet.

3. Otettuaan vastaan 1 kohdan mukaisen vastalauseen tuomioistuimen on keskeytettävä kaikki asiakysymysten käsittely, ellei se katso vastalausea ilmeisen perusteettomaksi, ja vahvistettava vastalauseen tarkastelulle aikataulu, joka on yhteensopiva mahdollisten muiden esikysymysten tarkastelua varten vahvistetun aikataulun kanssa, sekä annettava vastalausea koskeva päätös tai väliaikainen tuomio ja esitettävä sen perusteet.

3.16 ARTIKLA

Menettelyn avoimuus

Tämän jakson mukaisiin riitoihin sovelletaan liitettä 8 (Asiakirjojen julkisuutta, kuulemisia ja kolmansien osapuolten mahdollisuutta esittää huomautuksia koskevat säännöt).

3.17 ARTIKLA

Muu kuin riidan osapuolena oleva sopimuksen osapuoli

1. Tuomioistuin ottaa vastaan tai, riidan osapuolia kuultuaan, voi pyytää muilta kuin riidan osapuolina olevilta sopimuksen osapuolilta suullisia tai kirjallisia huomautuksia sopimuksen tulkintaan liittyvistä kysymyksistä.
2. Tuomioistuin ei tee päätelmiä sen perusteella, että 1 kohdan mukaiseen pyyntöön ei ole saatu tällaisia huomautuksia tai vastauksia.
3. Tuomioistuin varmistaa, että mahdolliset huomautukset eivät häiritse menettelyä tai kohtuuttomasti kuormita sitä tai aiheuta epäoikeudenmukaista haittaa millekään riidan osapuolelle.
4. Tuomioistuin varmistaa myös, että riidan osapuolet saavat kohtuullisen mahdollisuuden esittää näkemyksiään kaikista huomautuksista, joita muu kuin riidan osapuolena oleva sopimuksen osapuoli on esittänyt.

3.18 ARTIKLA

Tuomio

1. Kun tuomioistuin päättää, että kanteen kohteena oleva kohtelu rikkoo toisen luvun (Sijoitusten suoja) mukaista velvoitetta, tuomioistuin voi määrätä joko erikseen tai yhdessä ainoastaan¹

¹ Selkeyden vuoksi todetaan, että tuomio on annettava kantajan esittämän pyynnön pohjalta ja sen jälkeen, kun riidan osapuolten mahdolliset huomautukset on otettu huomioon.

- a) rahallisia korvauksia mahdollisesti sovellettavine korkoineen; ja
- b) omaisuuden palauttamisen sillä edellytyksellä, että vastaaja voi palauttamisen sijaan maksaa rahallisia korvauksia ja mahdollista korkoa, jotka tuomioistuin on määrittänyt toisen luvun (Sijoitusten suoja) mukaisesti.

2. Rahalliset vahingonkorvaukset eivät saa olla suurempia kuin kantajan tai, tapauksen mukaan, sen paikallisesti sijoittautuneen yhtiön kärsimä tappio, joka on seurausta toisen luvun (Sijoitusten suoja) sovellettavien määräysten rikkomisesta, mistä vähennetään kaikki asianomaisen osapuolen jo maksamat aiemmat korvaukset ja hyvitykset. Tuomioistuin ei määrää rankaisevaa vahingonkorvausta.

3. Jos kanne on esitetty paikallisesti sijoittautuneen yhtiön puolesta, tuomio on osoitettava paikallisesti sijoittautuneelle yhtiölle.

4. Yleensä tuomioistuimen olisi annettava väliaikainen tuomio 18 kuukauden kuluessa kanteen esittämisestä. Jos tuomioistuin katsoo, että se ei voi antaa väliaikaista tuomiota 18 kuukauden kuluessa, sen on ilmoitettava riidan osapuolille kirjallisesti viivästyksen syyt sekä arvio ajasta, jonka se tarvitsee väliaikaisen tuomion antamiseksi. Väliaikainen tuomio muuttuu lopulliseksi, jos 90 päivän kuluessa sen antamisesta kumpikaan riidan osapuoli ei ole hakenut muutosta muutoksenhakutuomioistuimelta.

3.19 ARTIKLA

Muutoksenhakumenettely

1. Kumpikin riidan osapuoli voi hakea muutoksenhakutuomioistuimelta muutosta 90 päivän kuluessa tuomion antamisesta. Muutoksenhaun perusteet ovat seuraavat:

- a) tuomioistuin on tulkinnut tai soveltanut sovellettavaa lainsäädäntöä virheellisesti;
- b) tuomioistuin on tehnyt selkeän virheen tosiseikkojen arvioinnissa, mukaan luettuna sovellettavan kansallisen lainsäädännön arviointi; tai
- c) ICSID-yleissopimuksen 52 artiklassa esitetyt perusteet siinä määrin kuin ne eivät kuulu a ja b alakohtien piiriin.

2. Jos muutoksenhakutuomioistuin hylkää valituksen, väliaikaisesta tuomiosta tulee lopullinen. Muutoksenhakutuomioistuin voi myös hylätä valituksen kiireellisesti, kun on selvää, että valitus on ilmeisen perusteeton, jolloin väliaikaisesta tuomiosta tulee lopullinen.

3. Jos muutoksenhaku on aiheellinen, muutoksenhakutuomioistuin muuttaa tai peruuttaa väliaikaisessa tuomiossa annetut oikeudelliset ratkaisut ja päätelmät kokonaisuudessaan tai osittain. Muutoksenhakutuomioistuin palauttaa asian tuomioistuimen käsittelyyn ja täsmentää, miten se on muuttanut tai peruuttanut tuomioistuimen asiaan kuuluvia ratkaisuja ja päätelmiä. Muutoksenhakutuomioistuimen ratkaisut ja päätelmät sitovat tuomioistuinta ja sen on tarvittaessa riidan osapuolia kuultuaan tarkistettava tämän mukaisesti alustavaa tuomiotaan. Tuomioistuimen on pyrittävä antamaan tarkistettu tuomio 90 päivän kuluessa siitä, kun asia on palautettu sen käsiteltäväksi.

4. Yleensä muutoksenhakumenettelyn ei pidä kestää enemmän kuin 180 päivää alkaen siitä päivästä, jona riidan osapuoli virallisesti ilmoittaa hakevansa muutosta, siihen päivään, jona muutoksenhakutuomioistuin antaa päätöksensä. Jos muutoksenhakutuomioistuin katsoo, että se ei voi antaa päätöstä 180 päivän kuluessa, sen on ilmoitettava riidan osapuolille kirjallisesti viivästyksen syyt sekä arvio ajasta, jonka se tarvitsee päätöksen antamiseksi. Menettelyn kesto ei missään tapauksessa saisi ylittää 270 päivää.
5. Valituksen tekevän riidan osapuolen on annettava vakuus muutoksenhaun kustannusten osalta. Kyseisen riidan osapuolen on annettava myös muu muutoksenhakutuomioistuimen mahdollisesti määräämä vakuus.
6. 3.8 artiklan (Kolmannen osapuolen rahoitus), liitteen 8 (Asiakirjojen julkisuutta, kuulemisia ja kolmansien osapuolten mahdollisuutta esittää huomautuksia koskevat säännöt), 3.17 (Muu kuin riidan osapuolena oleva sopimuksen osapuoli) ja 3.21 artiklan (Kustannukset) määräyksiä sovelletaan muutoksenhakumenettelyyn soveltuvin osin.

3.20 ARTIKLA

Korvaus tai muu hyvitys

Vastaaja ei saa esittää eikä tuomioistuin hyväksy puolustuksena, vastakanteena, kuittausoikeuksina tai mistään muusta syystä sitä, että kantaja on saanut tai saa myöhemmin korvausta tai muuta hyvitystä vakuutus- tai takaussopimuksen mukaisesti siitä vahingosta tai sen osasta, johon tämän jakson mukaisesti käynnistetyssä riita-asiassa haetaan korvausta.

3.21 ARTIKLA

Kustannukset

1. Tuomioistuिन määrää menettelyn kustannukset riidan hävinneen osapuolen maksettaviksi. Poikkeuksellisissa olosuhteissa tuomioistuिन jakaa kustannukset riidan osapuolten kesken, jos se katsoo, että jakaminen on asianmukaista tapaukseen liittyvissä olosuhteissa.
2. Muut kohtuulliset kustannukset, myös oikeudellinen edustus ja oikeusapu, ovat hävinneen osapuolen vastuulla, ellei tuomioistuिन määrää, että tällainen kustannusten jako ei ole asianmukainen tapaukseen liittyvissä olosuhteissa.
3. Jos vain jotkin osat kanteesta ovat olleet menestyksellisiä, kustannukset on jaettava suhteessa kanteen menestyksellisten osien määrään tai laajuuteen.
4. Jos kanne tai kanteen osat on hylätty 3.14 artiklaa (Ilmeisen perusteettomat kanteet) tai 3.15 artiklaa (Oikeudellisesti perusteettomat kanteet) soveltaen, tuomioistuिन määrää kaikki tällaisiin kanteisiin tai niiden osiin liittyvät kustannukset, mukaan luettuina oikeudenkäyntikulut ja muut kohtuulliset kustannukset, myös oikeudellinen edustus ja oikeusapu, hävinneen osapuolen vastuulle.

5. Komitea harkitsee maksuja koskevien täydentävien sääntöjen antamista, jotta voidaan määrittää oikeudellisen edustuksen ja oikeusavun kustannusten enimmäismäärä, joka voi koitua hävinneiden osapuolten tiettyjen ryhmien kannettavaksi. Tällaisissa täydentävissä säännöissä on otettava huomioon kantajan rahavarat, kun kantaja on luonnollinen henkilö taikka pieni tai keskisuuri yritys. Komitean on pyrittävä hyväksymään tällaiset täydentävät säännöt viimeistään vuoden kuluttua tämän sopimuksen voimaantulosta.

3.22 ARTIKLA

Tuomioiden täytäntöönpano

1. Tämän jakson nojalla annettua tuomiota ei voida panna täytäntöön, ennen kuin se on tullut lopulliseksi 3.18 (Tuomio) artiklan 4 kohdan tai 3.19 artiklan (Muutoksenhakumenettely) 2 tai 3 kohdan mukaisesti. Tuomioistuimen tämän jakson nojalla antamat lopulliset tuomiot ovat sitovia riidan osapuolten välillä eikä niihin sovelleta muutoksenhakua, tarkastelua, sivuuttamista, mitättömäksi tekemistä, tai mitään muuta oikeussuojakeinoa¹.
2. Kunkin osapuolen on tunnustettava tämän sopimuksen nojalla annettu tuomio ja pantava omalla alueellaan maksuvelvollisuus täytäntöön samalla tavoin kuin, jos kyseessä olisi osapuolen oman tuomioistuimen lopullinen tuomio.

¹ Selkeyden vuoksi todetaan, että tämä ei estä riidan osapuolta pyytämästä tuomioistuimelta tuomion tarkistamista, korjaamista tai tulkintaa, esimerkiksi ICSID-yleissopimuksen 50 ja 51 artiklan tai UNCITRAL:in välimiesmenettelysääntöjen 37 ja 38 artiklan tai muiden sääntöjen vastaavien säännösten nojalla, siltä osin kuin niitä sovelletaan käsillä olevaan menettelyyn.

3. Tuomion täytäntöönpanoon sovelletaan voimassaolevaa lainsäädäntöä, joka koskee tuomioita ja välitystuomioita paikassa, jossa täytäntöönpanoa haetaan.
4. Selkeyden vuoksi todetaan, että neljännen luvun (Institutionaaliset, yleiset ja loppumääräykset) 4.11 artiklalla (Ei välitöntä vaikutusta) ei estetä tämän jakson nojalla annettujen tuomioiden tunnustamista, täytäntöönpanoa ja täytäntöönpanon valvontaa.
5. New Yorkin yleissopimuksen I artiklan soveltamista varten tämän jakson mukainen lopullinen tuomio on välimiesoikeuden tuomio, johon liittyvän kanteen katsotaan johtuvan kaupallisesta suhteesta tai liiketoimesta.
6. Selkeyden vuoksi, ja jollei 1 kohdasta muuta johdu, todetaan, että jos kanne on toimitettu riitojenratkaisuun 3.6 artiklan (Kanteen toimittaminen tuomioistuimeen) 1 kohdan a alakohdan nojalla, tämän jakson mukaisesti annettu lopullinen tuomio katsotaan ICSID-yleissopimuksen IV luvun 6 jakson mukaiseksi tuomioksi.

3.23 ARTIKLA

Sopimuksen osapuolten rooli

1. Kumpikaan osapuoli ei saa antaa diplomaattista suojelua tai esittää kansainvälistä kannetta, joka koskee riitaa, jonka toimittamisesta tämän jakson mukaiseen riitojenratkaisuun jokin sen sijoittaja ja toinen osapuoli ovat sopineet tai jonka ne ovat toimittaneet tällaiseen menettelyyn, ellei tällainen toinen osapuoli ole jättänyt noudattamatta tällaisessa riidassa annettua välitystuomiota. Tämän kohdan soveltamista varten diplomaattiseen suojeluun eivät sisälly epäviralliset diplomaattiset yhteydet, joiden ainoana tarkoituksena on helpottaa riidan ratkaisua.

2. Selkeyden vuoksi todetaan, että 1 kohdalla ei suljeta pois mahdollisuutta, että osapuoli turvautuu kolmannen luvun (Riitojen ratkaiseminen) B jakson (Osapuolten välisten riitojen ratkaiseminen) mukaisiin riitojenratkaisumenettelyihin yleisesti sovellettavan toimenpiteen osalta, vaikka kyseisen toimenpiteen väitettäisiin rikkoneen sopimusta tietyn sijoituksen osalta, jota koskeva kanne on esitetty 3.6 artiklan (Kanteen toimittaminen tuomioistuimeen) mukaisesti ja rajoittamatta 3.17 artiklaa (Muu kuin riidan osapuolena oleva sopimuksen osapuoli).

3.24 ARTIKLA

Käsittelyn yhdistäminen

1. Jos on 3.6 artiklan (Kanteen toimittaminen välimiesmenettelyyn) mukaisesti on erikseen toimitettu kaksi tai useampia kanteita, joissa on yhteinen oikeudellinen kysymys tai tosiseikka ja jotka johtuvat samoista tapahtumista tai olosuhteista, riidan osapuoli voi hakea tuomioistuimen erillisen jaoston, jäljempänä 'käsittelyn yhdistämisestä vastaava jaosto', asettamista ja pyytää, että tällainen jaosto antaa määräyksen käsittelyn yhdistämisestä seuraavasti:

- a) kaikkien määräyksen piiriin haettavien osapuolten suostumuksella, jolloin riidan osapuolten on toimitettava yhteinen pyyntö 3 kohdan mukaisesti; tai
- b) 2–12 kohdan mukaisesti sillä edellytyksellä, että määräyksen piiriin haetaan vain yhtä vastaajaa.

2. Käsittelyn yhdistämistä hakevan riidan osapuolen on ensin toimitettava ilmoitus riidan muille osapuolille, joiden sisällyttämistä määräyksen piiriin haetaan. Tässä ilmoituksessa on täsmennettävä:

- a) kaikkien riidan niiden osapuolten nimet ja osoitteet, joiden sisällyttämistä määräyksen piiriin haetaan;
- b) kanteet tai niiden osat, joiden sisällyttämistä määräyksen piiriin haetaan; ja
- c) haettavan määräyksen perusteet.

Riidan osapuolten on pyrittävä sopimaan haettavasta käsittelyn yhdistämistä koskevasta määräyksestä ja sovellettavista riitojenratkaisusäännöistä.

3. Jos 2 kohdassa tarkoitetut riidan osapuolet eivät ole kolmenkymmenen päivän kuluessa ilmoituksesta päässeet sopimukseen käsittelyn yhdistämisestä, riidan osapuoli voi esittää käsittelyn yhdistämistä koskevan pyynnön 3–7 kohdan mukaisesti. Pyyntö on toimitettava kirjallisena tuomioistuimen puheenjohtajalle ja kaikille riidan osapuolille, joiden sisällyttämistä määräyksen piiriin haetaan. Tällaisessa pyynnössä on täsmennettävä

- a) kaikkien riidan niiden osapuolten nimet ja osoitteet, joiden sisällyttämistä määräyksen piiriin haetaan;
- b) kanteet tai niiden osat, joiden sisällyttämistä määräyksen piiriin haetaan; ja
- c) haettavan määräyksen perusteet.

Jos riidan osapuolet ovat päässeet sopimukseen kanteiden käsittelyn yhdistämisestä, niiden on toimitettava yhteinen pyyntö tuomioistuimen puheenjohtajalle tämän kohdan mukaisesti.

4. Ellei tuomioistuimen puheenjohtaja totea kolmenkymmenen päivän kuluessa 3 kohdan mukaisen pyynnön vastaanottamisesta, että pyyntö on ilmeisen perusteeton, asetetaan käsittelyn yhdistämisestä vastaava tuomioistuimen jaosto 3.9 artiklan (Ensimmäisen asteen tuomioistuin) 8 kohdan mukaisesti.

5. Käsittelyn yhdistämisestä vastaavan tuomioistuimen jaoston on toimittava seuraavalla tavalla:

- a) elleivät kaikki riidan osapuolet toisin sovi, kun kaikki kanteet, joihin haetaan määräystä käsittelyn yhdistämisestä, on toimitettu samojen riitojenratkaisusääntöjen mukaisesti, käsittelyn yhdistämisestä vastaavan jaoston on toimittava kyseisten riitojenratkaisusääntöjen mukaisesti;
- b) kun kanteita, joihin haetaan määräystä käsittelyn yhdistämisestä, ei ole toimitettu samojen riitojenratkaisusääntöjen mukaisesti:
 - i) riidan osapuolet voivat sopia sovellettavista riitojenratkaisusäännöistä, jotka ovat käytettävissä 3.6 artiklan (Kanteen toimittaminen tuomioistuimeen) mukaisesti ja joita sovelletaan yhdistettyyn menettelyyn; tai
 - ii) jos riidan osapuolet eivät pysty sopimaan riitojenratkaisusäännöistä kolmenkymmenen päivän kuluessa 3 kohdan mukaisen pyynnön esittämisestä, yhdistettyyn menettelyyn sovelletaan UNCITRAL:in välimiesmenettelysääntöjä.

6. Jos yhdistetystä käsittelystä vastaava jaosto katsoo, että kahdessa tai useammassa kanteessa, jotka on toimitettu 3.6 artiklan (Kanteen toimittaminen tuomioistuimeen) mukaisesti, on yhteinen oikeudellinen kysymys tai tosiseikka ja ne johtuvat samoista tapahtumista tai olosuhteista, yhdistetystä käsittelystä vastaava jaosto voi kanteiden oikeudenmukaisen ja tehokkaan ratkaisun vuoksi, tuomioiden johdonmukaisuus mukaan lukien, ja kuultuaan riidan osapuolia määräyksellään

- a) käyttää toimivaltaansa ja kuulla ja antaa tuomion kaikista kanteista tai osasta niitä; tai
- b) käyttää toimivaltaansa ja kuulla ja antaa tuomion yhdestä tai useammasta kanteesta, josta annettavan tuomion se uskoo auttavan muiden ratkaisussa.

7. Kun yhdistetystä käsittelystä vastaava tuomioistuin on asetettu, sellainen kantaja, joka on toimittanut kanteen 3.6 artiklan (Kanteen toimittaminen tuomioistuimeen) mukaisesti ja jota ei ole nimetty 3 kohdan mukaisesti esitetyssä pyynnössä, voi esittää yhdistetystä käsittelystä vastaavalle jaostolle kirjallisen pyynnön sen sisällyttämisestä 6 kohdan mukaisesti mahdollisesti annettavaan määräykseen. Tällaisen pyynnön on oltava 3 kohdassa vahvistettujen vaatimusten mukainen.

8. Yhdistetystä käsittelystä vastaava jaosto voi riidan osapuolen hakemuksesta ennen 6 kohdan mukaisen päätöksen antamista määrätä, että 3.9 artiklan (Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin) mukaisesti asetetun jaoston menettely keskeytetään, ellei viimeksi mainittu jaosto ole jo lykännyt menettelyään.

9. Edellä olevan 3.9 artiklan (Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin) mukaisesti asetetulla tuomioistuimen jaostolla ei ole toimivaltaa sellaiseen kanteeseen tai kanteen osaan, johon yhdistetystä käsittelystä vastaava jaosto käyttää toimivaltaa, ja 3.9 artiklan (Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin) mukaisesti asetetun tuomioistuimen jaoston menettely keskeytetään tai sitä lykätään vastaavasti.

10. Yhdistetystä käsittelystä vastaavan tuomioistuimen jaoston tuomio, joka koskee niitä kanteita tai kanteiden osia, joihin se käyttää toimivaltaa, sitoo 3.9 artiklan (Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin) mukaisesti asetetun tuomioistuimen jaostoja tällaisten kanteiden osalta siitä päivästä, jona tuomio tulee lopulliseksi 3.18 (Tuomio) artiklan 4 kohdan tai 3.19 artiklan (Muutoksenhakumenettely) 2 tai 3 kohdan mukaisesti.

11. Kantaja voi vetää kanteensa tai sen osan, jota käsittelyn yhdistäminen koskee, pois riitojenratkaisumenettelystä tämän artiklan nojalla sillä edellytyksellä, että tällaista kannetta tai sen osaa ei voida tämän jälkeen toimittaa uudelleen 3.6 artiklan (Kanteen toimittaminen tuomioistuimeen) mukaisesti.

12. Yhdistetystä käsittelystä vastaava jaosto voi riidan yhden tai useamman osapuolen pyynnöstä toteuttaa tarpeellisiksi katsomiaan toimenpiteitä turvatakseen riidan mainitun osapuolen suojattujen tietojen luottamuksellisuuden muihin riidan osapuoliin nähden. Tällaisiin toimenpiteisiin voi sisältyä suojattuja tietoja sisältävistä asiakirjoista laadittujen editoitujen toisintojen toimittamisen salliminen muille riidan osapuolille tai järjestelyt kuulemisten pitämiseksi osittain yksityisinä.

B JAKSO

OSAPUOLTEN VÄLISTEN RIITOJEN RATKAISEMINEN

3.25 ARTIKLA

Soveltamisala

Tätä jaksoa sovelletaan kaikkiin tämän sopimuksen määräysten tulkintaan ja soveltamiseen liittyviin riitoihin, jollei toisin nimenomaan määrätä.

3.26 ARTIKLA

Neuvottelut

1. Osapuolet pyrkivät ratkaisemaan kaikki 3.25 artiklassa (Soveltamisala) tarkoitettujen määräysten tulkintaa ja soveltamista koskevat erimielisyydet käymällä neuvotteluja hyvässä hengessä ja siten, että tavoitteena on päästä yhteisesti sovittuun ratkaisuun.
2. Osapuoli pyytää neuvotteluja esittämällä toiselle osapuolelle kirjallisen pyynnön, jonka jäljennös toimitetaan komitealle ja jossa selvitetään pyynnön syyt ja yksilöidään kyseessä oleva toimenpide, 3.25 artiklassa (Soveltamisala) tarkoitettut sovellettavat määräykset sekä syyt tällaisten määräysten soveltamiseen.
3. Neuvottelut on pidettävä 30 päivän kuluessa pyynnön vastaanottamispäivästä, ja ne on käytävä, jolleivät osapuolet muuta sovi, valituksen kohteena olevan osapuolen alueella. Neuvottelut katsotaan loppuun suoritetuiksi 60 päivän kuluessa pyynnön vastaanottamisesta, jolleivät osapuolet toisin sovi. Neuvottelut ovat luottamuksellisia, eivätkä ne vaikuta kummankaan osapuolen oikeuteen ryhtyä muihin toimenpiteisiin.
4. Neuvottelut kiireellisistä asioista on järjestettävä 15 päivän kuluessa pyynnön vastaanottamisesta, ja ne katsotaan loppuun suoritetuiksi 30 päivän kuluessa pyynnön vastaanottamisesta, elleivät osapuolet toisin sovi.

5. Jos osapuoli, jolle neuvottelupyyntö on tehty, ei vastaa pyyntöön kymmenen päivän kuluessa sen vastaanottamisesta tai jos neuvotteluja ei järjestetä 3 tai 4 kohdassa vahvistettujen määräaikojen kuluessa tai jos neuvottelut on suoritettu loppuun mutta yhteisesti sovittuun ratkaisuun ei ole päästy, valituksen tehnyt osapuoli voi pyytää välimiespaneelin asettamista 3.28 artiklan (Välimiesmenettelyn aloittaminen) mukaisesti.

3.27 ARTIKLA

Sovittelu

Osapuoli voi pyytää toista osapuolta osallistumaan liitteen 10 (Osapuolten välisten riitojen sovittelujärjestelmä) mukaisesti sovittelumenettelyyn, joka koskee jotakin osapuolten välisiin sijoituksiin kielteisesti vaikuttavaa toimenpidettä.

3.28 ARTIKLA

Välimiesmenettelyn aloittaminen

1. Jos osapuolet eivät ole onnistuneet ratkaisemaan riitaa 3.26 artiklassa (Neuvottelut) määrättyjen neuvottelujen avulla, valituksen tehnyt osapuoli voi pyytää välimiespaneelin asettamista.

2. Välimiespaneelin asettamista koskeva pyyntö on tehtävä kirjallisesti valituksen kohteena olevalle osapuolelle sekä komitealle. Valituksen tehneen osapuolen on pyynnössään nimettävä kohteena oleva toimenpide ja selitettävä, millä tavoin kyseinen toimenpide rikkoo 3.25 artiklassa (Soveltamisala) tarkoitettuja määräyksiä, siten, että selitykseen selkeästi sisältyvät riittävät oikeudelliset perusteet valitusta varten.

3.29 ARTIKLA

Välimiespaneelin asettaminen

1. Välimiespaneeli koostuu kolmesta välimiehestä.
2. Osapuolet neuvottelevat välimiespaneelin kokoonpanosta viiden päivän kuluessa siitä päivästä, jona valituksen kohteena oleva osapuoli on vastaanottanut 3.28 artiklan (Välimiesmenettelyn aloittaminen) 1 kohdassa tarkoitetun pyynnön.
3. Jos osapuolet eivät pääse sopimukseen välimiespaneelin puheenjohtajasta kymmenen päivän kuluessa 2 kohdassa tarkoitettujen neuvotteluiden aloittamisesta, komitean puheenjohtajan tai tämän valtuuttaman henkilön on kahdenkymmenen päivän kuluessa 2 kohdassa tarkoitettujen neuvotteluiden aloittamisesta valittava arvalla 3.44 artiklan (Välimiesluettelot) 1 kohdassa tarkoitetusta luettelosta yksi välimies toimimaan puheenjohtajana.
4. Jos osapuolet eivät kymmenen päivän kuluessa 2 kohdassa tarkoitettujen neuvotteluiden aloittamisesta pääse sopimukseen välimiehistä,

- a) kukin osapuoli valitsee viidentoista päivän kuluessa 2 kohdassa tarkoitettujen neuvotteluiden aloittamisesta 3.44 artiklan (Välimiesluettelot) 2 kohdan nojalla laaditusta luettelosta yhden välimiehen, joka ei toimi puheenjohtajana; ja
 - b) jos jompikumpi osapuoli ei pysty valitsemaan välimiestä 4 kohdan a alakohdan mukaisesti, komitean puheenjohtajan tai tämän valtuuttaman henkilön on valittava jäljellä olevat välimiehet arvalla sellaisten henkilöiden luettelosta, joita kyseinen osapuoli on ehdottanut 3.44 artiklan (Välimiesluettelot) 2 kohdan mukaisesti, kahdenkymmenen päivän kuluessa 2 kohdassa tarkoitettujen neuvotteluiden aloittamisesta.
5. Jos 3.44 artiklan (Välimiesluettelot) 2 kohdassa määrättyä luetteloa ei ole laadittu 4 kohdan mukaisesti vaadittuna ajankohtana
- a) ja jos kumpikin osapuoli on ehdottanut henkilöitä 3.44 artiklan (Välimiesluettelot) 2 kohdan mukaisesti, kumpikin osapuoli voi valita ehdotettujen henkilöiden joukosta yhden välimiehen, joka ei toimi puheenjohtajana, viidentoista päivän kuluessa 2 kohdassa tarkoitettujen neuvotteluiden aloittamisesta. Jos osapuoli ei pysty valitsemaan välimiestä, komitean puheenjohtajan tai tämän valtuuttaman henkilön on valittava välimies arvalla sellaisten henkilöiden joukosta, joita on ehdottanut se osapuoli, joka ei pystynyt valitsemaan välimiestään; tai
 - b) jos vain yksi osapuoli on ehdottanut henkilöitä 3.44 artiklan (Välimiesluettelot) 2 kohdan mukaisesti, kumpikin osapuoli voi valita ehdotettujen henkilöiden joukosta yhden välimiehen, joka ei toimi puheenjohtajana, viidentoista päivän kuluessa 2 kohdassa tarkoitettujen neuvotteluiden aloittamisesta. Jos osapuoli ei pysty valitsemaan välimiestä, komitean puheenjohtajan tai tämän valtuuttaman henkilön on valittava arvalla välimies ehdotettujen henkilöiden joukosta.

6. Jos 3.44 artiklan (Välimiesluettelot) 1 kohdassa määrättyä luetteloa ei ole laadittu 3 kohdan mukaisesti vaadittuna ajankohtana, puheenjohtaja on valittava arvalla WTO:n valituselimen entisten jäsenten joukosta, eikä puheenjohtaja saa olla kummankaan osapuolen henkilö.
7. Välimiespaneelin asettamispäivä on päivä, jona viimeinen sen kolmesta välimiehestä valitaan.
8. Välimiehiä voidaan vaihtaa ainoastaan liitteen 9 (Välimiesmenettelyn työjärjestys) 19–25 kohdassa esitettyjen perusteiden ja menettelyiden mukaisesti.

3.30 ARTIKLA

Alustava ratkaisu kiireellisyydestä

Osapuolen pyynnöstä välimiespaneelin on tehtävä 10 päivän kuluessa asettamispäivästään alustava päätös siitä, katsotaanko asia kiireelliseksi.

3.31 ARTIKLA

Paneelin väliraportti

1. Välimiespaneelin on annettava osapuolille viimeistään 90 päivän kuluttua välimiespaneelin asettamispäivästä väliraportti, jossa esitetään selvitetty tosiseikat, asiaa koskevien määräysten sovellettavuus sekä päätelmien ja annettavien suositusten perustelut. Jos välimiespaneeli katsoo, että määräaika ei pystytä noudattamaan, sen puheenjohtajan on ilmoitettava asiasta kirjallisesti osapuolille sekä komitealle ja mainittava syyt viivästykseen sekä päivämäärä, jona välimiespaneeli aikoo antaa väliraporttinsa. Välimiespaneelin olisi joka tapauksessa annettava väliraportti viimeistään 120 päivän kuluttua asettamispäivästään.
2. Osapuoli voi 30 päivän kuluessa väliraportin esittämisestä toimittaa välimiespaneelille kirjallisen pyynnön tiettyjen väliraportin kohtien tarkastelemiseksi.
3. Kiireellisissä tapauksissa välimiespaneelin olisi kaikin keinoin pyrittävä antamaan väliraporttinsa ja tällöin osapuolet voivat esittää välimiespaneelille kirjallisen pyynnön tarkastella uudelleen tiettyjä väliraportin seikkoja määräajoissa, jotka ovat puolet 1 ja 2 kohdan mukaisista määräajoista.
4. Tarkasteltuaan osapuolten antamia väliraporttia koskevia kirjallisia huomautuksia välimiespaneeli voi muuttaa raporttiaan ja tehdä tarpeelliseksi katsomiaan lisätutkimuksia. Lopullisen välitystuomion päätelmiin on sisällytettävä tarkastelun alustavassa vaiheessa esitettyjen väitteiden riittävä tarkastelu, ja niissä on vastattava selkeästi kummankin osapuolen esittämiin huomautuksiin.

3.32 ARTIKLA

Välitystuomio

1. Välimiespaneeli antaa tuomionsa osapuolille ja komitealle 150 päivän kuluessa välimiespaneelin asettamispäivästä. Jos paneeli katsoo, että määräaika ei pystytä noudattamaan, paneelin puheenjohtajan on ilmoitettava asiasta kirjallisesti osapuolille sekä komitealle ja mainittava syyt viivästykseen sekä päivämäärä, jona välimiespaneeli aikoo antaa tuomionsa. Välimiespaneelin olisi joka tapauksessa annettava tuomio viimeistään 180 päivän kuluttua asettamispäivästään.
2. Kiireellisissä tapauksissa välimiespaneelin olisi kaikin keinoin pyrittävä antamaan tuomionsa 75 päivän kuluessa paneelin asettamispäivästä. Välimiespaneelin olisi joka tapauksessa annettava tuomio viimeistään 90 päivän kuluttua asettamispäivästään.

3.33 ARTIKLA

Välitystuomion noudattaminen

Osapuolet toteuttavat tarvittavat toimenpiteet välitystuomion noudattamiseksi vilpittömässä mielessä ja pyrkivät sopimaan tuomion noudattamista koskevasta määräajasta.

3.34 ARTIKLA

Välitystuomion noudattamista koskeva kohtuullinen määräaika

1. Valituksen kohteena olevan osapuolen on viimeistään 30 päivän kuluttua siitä, kun se on vastaanottanut ilmoituksen välitystuomiosta, ilmoitettava valituksen tehneelle osapuolelle ja komitealle aika, jonka se tarvitsee välitystuomion noudattamiseksi, jäljempänä 'kohtuullinen määräaika', jos välitystuomion välitön noudattaminen ei ole mahdollista.
2. Jos osapuolten välillä on erimielisyyttä välitystuomion noudattamisen edellyttämästä kohtuullisesta määräajasta, valituksen tehneen osapuolen on 20 päivän kuluessa valituksen kohteena olevan osapuolen tekemän 1 kohdassa tarkoitetun ilmoituksen vastaanottamisesta pyydettyä kirjallisesti alkuperäistä välimiespaneelia määrittämään kohtuullisen määräajan pituus. Tällaisesta pyynnöstä on ilmoitettava samanaikaisesti toiselle osapuolelle ja komitealle. Alkuperäinen välimiespaneeli ilmoittaa tuomionsa osapuolille ja komitealle 20 päivän kuluessa pyynnön esittämisestä.
3. Jos joku alkuperäisen välimiespaneelin jäsenistä ei ole enää käytettävissä, sovelletaan 3.29 artiklassa (Välimiespaneelin asettaminen) tarkoitettua menettelyä. Määräaika välitystuomion antamiselle on 35 päivää 2 kohdassa tarkoitetun pyynnön esittämisestä.
4. Valituksen kohteena oleva osapuoli ilmoittaa valituksen tehneelle osapuolelle kirjallisesti välitystuomion noudattamisen edistymisestä viimeistään kuukautta ennen kohtuullisen määräajan umpeutumista.

5. Kohtuullista määräaikaa voidaan jatkaa osapuolten yhteisellä sopimuksella.

3.35 ARTIKLA

Välitystuomion noudattamiseksi toteutettujen toimenpiteiden tarkastelu

1. Valituksen kohteena olevan osapuolen on ilmoitettava valituksen tehneelle osapuolelle sekä komitealle ennen kohtuullisen määräajan päättymistä toimenpiteistä, jotka se on toteuttanut välitystuomion noudattamiseksi.
2. Jos osapuolten välillä on erimielisyyttä 1 kohdan nojalla ilmoitettujen toimenpiteiden olemassaolosta tai yhdenmukaisuudesta 3.25 artiklassa (Soveltamisala) tarkoitettujen määräysten kanssa, valituksen tehnyt osapuoli voi pyytää kirjallisesti alkuperäistä välimiespaneelia ratkaisemaan asian. Tällaisessa pyynnössä on nimettävä kohteena oleva toimenpide ja 3.25 artiklassa (Soveltamisala) tarkoitetut määräykset, joiden kanssa toimenpiteen katsotaan olevan ristiriidassa, siten, että valituksen oikeudelliset perusteet käyvät riittävästi ilmi, ja siinä on selvitettävä, millä tavoin kyseinen toimenpide rikkoo 3.25 artiklassa (Soveltamisala) tarkoitettuja määräyksiä. Alkuperäisen välimiespaneelin on annettava tuomionsa tiedoksi 45 päivän kuluessa pyynnön esittämisestä.
3. Jos joku alkuperäisen välimiespaneelin jäsenistä ei ole enää käytettävissä, sovelletaan 3.29 artiklassa (Välimiespaneelin asettaminen) tarkoitettua menettelyä. Määräaika välitystuomion antamiselle on 60 päivää 2 kohdassa tarkoitetun pyynnön esittämisestä.

3.36 ARTIKLA

Välitystuomion noudattamatta jättämisestä seuraavat väliaikaiset korjaavat toimenpiteet

1. Jos valituksen kohteena oleva osapuoli ei ilmoita välitystuomion noudattamiseksi toteuttamistaan toimenpiteistä ennen kohtuullisen määräajan päättymistä tai jos välimiespaneeli päättää, että mitään toimenpiteitä välitystuomion noudattamiseksi ei ole toteutettu tai 3.35 artiklan (Välitystuomion noudattamiseksi toteutettujen toimenpiteiden tarkastelu) 1 kohdan mukaisesti ilmoitettu toimenpide ei ole 3.25 artiklassa (Soveltamisala) tarkoitetuista määräyksistä johtuvien osapuolen velvoitteiden mukainen, valituksen kohteena olevan osapuolen on käynnistettävä neuvottelut valituksen tehneen osapuolen kanssa, jotta voidaan päästä kummankin hyväksyttävissä olevaan sopimukseen korvauksesta.
2. Jos korvauksesta ei päästä sopimukseen 30 päivän kuluessa kohtuullisen määräajan päättymisestä tai 3.35 artiklan (Välitystuomion noudattamiseksi toteutettujen toimenpiteiden tarkastelu) nojalla annetusta tuomiosta, jonka mukaan mitään toimenpiteitä välitystuomion noudattamiseksi ei ole toteutettu tai noudattamiseen tarkoitettu toimenpide ei ole 3.25 artiklassa (Soveltamisala) tarkoitettujen määräysten mukainen, valituksen tehneellä osapuolella on oikeus toteuttaa soveltuvia toimenpiteitä rikkomisesta johtuvien mitätöivien tai heikentävien vaikutusten tasoa vastaavassa määrin ilmoitettuaan tästä toiselle osapuolelle ja komitealle. Ilmoituksessa on täsmennettävä tällaiset toimenpiteet. Valituksen tehnyt osapuoli voi toteuttaa tällaisen toimenpiteen milloin hyvänsä 10 päivän kuluttua siitä, kun valituksen kohteena oleva osapuoli on vastaanottanut ilmoituksen, ellei valituksen kohteena oleva osapuoli ole pyytänyt välimiesmenettelyä 3 kohdan mukaisesti.

3. Jos valituksen kohteena oleva osapuoli katsoo, että valituksen tehneen osapuolen toteuttamat toimenpiteet eivät vastaa rikkomisesta johtuvia mitätöiviä tai heikentäviä vaikutuksia, se voi pyytää kirjallisesti alkuperäistä välimiespaneelia ratkaisemaan asian. Tällainen pyyntö on annettava tiedoksi valituksen tehneelle osapuolelle ja komitealle ennen 2 kohdassa tarkoitetun 10 päivän määräajan umpeutumista. Alkuperäisen välimiespaneelin on, hankittuaan tarvittaessa asiantuntijalausunnon, annettava velvoitteiden keskeytyksen tasoa koskeva tuomionsa tiedoksi osapuolille ja komitealle 30 päivän kuluessa pyynnön esittämisestä. Toimenpiteitä ei saa toteuttaa ennen kuin alkuperäinen välimiespaneeli on ilmoittanut tuomiostaan, ja toimenpide on toteutettava välimiespaneelin tuomiota noudattaen.

4. Jos joku alkuperäisen välimiespaneelin jäsenistä ei ole enää käytettävissä, sovelletaan 3.29 artiklassa (Välimiespaneelin asettaminen) vahvistettua menettelyä. Määräaika tuomion antamiselle on 45 päivää 3 kohdassa tarkoitetun pyynnön esittämisestä.

5. Tässä artiklassa tarkoitettujen toimenpiteiden on oltava tilapäisiä, ja niitä voidaan jatkaa ainoastaan siihen asti,

- a) kunnes osapuolet ovat päässeet yhteisesti sovittuun ratkaisuun 3.39 artiklan (Yhteisesti sovittu ratkaisu) mukaisesti; tai
- b) kunnes osapuolet ovat päässeet sopimukseen siitä, muuttaako 3.37 artiklan (Välitystuomion noudattamiseksi toteutettujen toimenpiteiden tarkastelu välitystuomion noudattamatta jättämisestä seuranneiden väliaikaisten korjaavien toimenpiteiden jälkeen) 1 kohdan mukaisesti ilmoitettu toimenpide valituksen kohteena olevan osapuolen toiminnan 3.25 artiklassa (Soveltamisala) tarkoitettujen määräysten mukaiseksi; tai

- c) kunnes 3.25 artiklassa (Soveltamisala) tarkoitettujen määräysten kanssa ristiriidassa olevaksi katsottu toimenpide peruutetaan tai sitä muutetaan sen saattamiseksi mainittujen määräysten mukaiseksi 3.37 artiklan (Välitystuomion noudattamiseksi toteutettujen toimenpiteiden tarkastelu välitystuomion noudattamatta jättämisestä seuranneiden väliaikaisten korjaavien toimenpiteiden jälkeen) 2 kohdassa määrättyllä tavalla.

3.37 ARTIKLA

Välitystuomion noudattamiseksi toteutettujen toimenpiteiden tarkastelu välitystuomion noudattamatta jättämisestä seuranneiden väliaikaisten korjaavien toimenpiteiden jälkeen

1. Valituksen kohteena olevan osapuolen on ilmoitettava valituksen tehneelle osapuolelle ja komitealle toimenpiteistä, jotka se on toteuttanut välitystuomion noudattamiseksi, ja pyynnöstään valituksen tehneen osapuolen soveltamien toimenpiteiden lopettamiseksi.
2. Jos osapuolet eivät 30 päivän kuluessa ilmoituksen vastaanottamisesta pääse yhteisymmärrykseen siitä, muuttaako ilmoitettu toimenpide valituksen kohteena olevan osapuolen toiminnan yhteensopivaksi 3.25 artiklassa (Soveltamisala) tarkoitettujen määräysten kanssa, valituksen tehnyt osapuoli pyytää kirjallisesti välimiespaneelia ratkaisemaan asian. Tällaisesta pyynnöstä on ilmoitettava samanaikaisesti toiselle osapuolelle ja komitealle. Välitystuomio annetaan tiedoksi osapuolille ja komitealle 45 päivän kuluessa pyynnön esittämisestä. Jos välimiespaneeli päättää, että välitystuomion noudattamiseksi toteutettu toimenpide on 3.25 artiklassa (Soveltamisala) tarkoitettujen määräysten mukainen, 3.36 artiklassa (Välitystuomion noudattamatta jättämisestä seuraavat väliaikaiset korjaavat toimenpiteet) tarkoitetut toimenpiteet on lopetettava.

3.38 ARTIKLA

Välimiesmenettelyn keskeyttäminen ja päättäminen

1. Molempien osapuolten kirjallisesta pyynnöstä välimiespaneelin on milloin tahansa keskeytettävä työnsä osapuolten sopimaksi ajanjaksoksi, joka on enintään 12 kuukautta, ja paneelin on jatkettava työtään sovitun ajanjakson päätyttyä valituksen tehneen osapuolen kirjallisesta pyynnöstä tai ennen tämän sovitun ajanjakson päättymistä kummankin osapuolen kirjallisesta pyynnöstä. Jos valituksen tehnyt osapuoli ei pyydä välimiespaneelin työn jatkamista ennen sovitun keskeytysajan umpeutumista, tämän jakson mukaisesti aloitetut riitojenratkaisumenettelyt katsotaan päättyneiksi. Ellei 3.45 artiklasta (Suhde WTO:n asettamiin velvoitteisiin) muuta johdu, välimiespaneelin työn keskeyttäminen ja päättäminen eivät rajoita kummankaan osapuolen oikeuksia muissa menettelyissä.
2. Osapuolet voivat milloin tahansa sopia kirjallisesti tämän jakson mukaisesti aloitettujen riitojenratkaisumenettelyiden päättämisestä.

3.39 ARTIKLA

Yhteisesti sovittu ratkaisu

Osapuolet voivat milloin tahansa päästä yhteisesti sovittuun ratkaisuun tähän jaksoon liittyvässä riidassa. Niiden on ilmoitettava tällaisesta ratkaisusta komitealle ja mahdolliselle välimiespaneelille. Jos ratkaisu edellyttää jommankumman osapuolen kansallisten menettelyiden mukaista hyväksyntää, ilmoituksessa on viitattava tähän vaatimukseen, ja tämän jakson mukaisesti aloitetut riitojenratkaisumenettelyt keskeytetään. Menettely päätetään, jos tällaista hyväksyntää ei edellytetä tai kun tällaisten mahdollisten kansallisten menettelyiden päätökseen saamisesta on ilmoitettu.

3.40 ARTIKLA

Työjärjestys

1. Tämän jakson mukaisiin riitojenratkaisumenettelyihin sovelletaan liitettä 9 (Välimiesmenettelyn työjärjestys).
2. Välimiespaneelin kokoukset ovat julkisia liitteen 9 (Välimiesmenettelyn työjärjestys) mukaisesti.

3.41 ARTIKLA

Tietojen toimittaminen

1. Välimiespaneeli voi osapuolen pyynnöstä tai omasta aloitteestaan hankkia kaikista lähteistä, myös riidan osapuolilta, tietoja, joita se pitää asianmukaisina välimiespaneelimenettelyn kannalta. Välimiespaneelilla on myös oikeus hankkia asianmukaisiksi katsomansa asiantuntijalausunnot. Välimiespaneelin on kuultava osapuolia ennen tällaisten asiantuntijoiden valitsemista. Kaikki tällä tavoin saadut tiedot on ilmoitettava osapuolille, ja niiden johdosta on voitava esittää huomautuksia.
2. Muut osapuolten luonnolliset henkilöt ja oikeushenkilöt, joita asia koskee, saavat toimittaa *amicus curiae* -lausumia välimiespaneelille liitteen 9 (Välimiesmenettelyn työjärjestys) mukaisesti.

3.42 ARTIKLA

Tulkintasäännöt

Välimiespaneelin on tulkittava 3.25 artiklassa (Soveltamisala) tarkoitettuja määräyksiä kansainvälisen julkisoikeuden tavanomaisten tulkintasääntöjen mukaisesti, mukaan lukien valtiosopimusoikeutta koskevan Wienin yleissopimuksen kodifioituneet tulkintasäännöt. Kun tämän sopimuksen mukainen velvoite on sama kuin WTO-sopimuksessa oleva velvoite, välimiespaneelin on otettava huomioon kaikki aiheutta koskevat WTO:n riitojenratkaisuelimen antamat tulkinnot. Välimiespaneelin ratkaisuilla ei voida lisätä eikä vähentää 3.25 artiklassa (Soveltamisala) tarkoitettujen määräysten mukaisia oikeuksia ja velvoitteita.

3.43 ARTIKLA

Välimiespaneelin ratkaisut ja tuomiot

1. Välimiespaneelin on kaikin keinoin pyrittävä tekemään kaikki päätökset yksimielisesti. Jos yksimielisyyteen ei päästä, asiasta on päätettävä äänten enemmistöllä.
2. Kaikki välitystuomiot sitovat osapuolia, eivätkä ne luo minkäänlaisia oikeuksia tai velvollisuuksia luonnollisille henkilöille tai oikeushenkilöille. Tuomiossa esitetään tosiseikat, 3.25 artiklassa (Soveltamisala) tarkoitettujen asiaa koskevien määräysten sovellettavuus sekä havaintojen ja päätelmien perustelut. Komitea asettaa välitystuomion julkisesti saataville kokonaisuudessaan, jollei se toisin päättä jommankumman osapuolen luottamukselliseksi nimeämien tietojen suojaamiseksi.

3.44 ARTIKLA

Välimiesluettelot

1. Osapuolet laativat tämän sopimuksen voimaantullessa luettelon vähintään viidestä henkilöstä, jotka ovat halukkaita ja kykeneviä toimimaan 3.29 artiklassa (Välimiespaneelin asettaminen) tarkoitetun välimiespaneelin puheenjohtajana.
2. Komitea laatii kuuden kuukauden kuluessa tämän sopimuksen voimaantulosta luettelon vähintään 10 henkilöstä, jotka ovat halukkaita ja kykeneviä toimimaan välimiehinä. Kumpikin osapuoli ehdottaa tämän sopimuksen voimaantullessa vähintään viittä henkilöä toimimaan välimiehinä.
3. Komitea varmistaa, että 1 ja 2 kohdan mukaisesti laadittuja luetteloita henkilöistä, jotka voivat toimia puheenjohtajina tai välimiehinä, pidetään yllä.
4. Välimiehillä on oltava erityisasiantuntemusta tai kokemusta lainsäädännön, kansainvälisen kaupan tai sijoitusten tai kansainvälisistä kauppasopimuksista johtuvien riitojen ratkaisemisen alalla. Välimiesten on oltava riippumattomia ja toimittava yksilöinä, heillä ei saa olla sidoksia kummankaan osapuolen hallitukseen ja heidän on oltava liitteessä 11 (Välimiesten ja sovittelijoiden käytäntesäännöt) esitettyjen vaatimusten mukaisia.

3.45 ARTIKLA

Suhde WTO:n asettamiin velvoitteisiin

1. Turvautuminen tämän jakson riitojenratkaisua koskeviin määräyksiin ei rajoita mahdollisia WTO-sopimukseen perustuvia toimia, riitojenratkaisumenettelyt mukaan luettuina.
2. Sen estämättä mitä 1 kohdassa määrätään, jos osapuoli on aloittanut tiettyä toimenpidettä koskevan riitojenratkaisumenettelyn joko tämän jakson tai WTO-sopimuksen mukaisesti, se ei voi aloittaa samaa toimenpidettä koskevaa riitojenratkaisumenettelyä toisella foorumilla ennen ensimmäisen menettelyn päättymistä. Lisäksi osapuoli ei saa aloittaa riitojenratkaisumenettelyä tämän jakson ja WTO-sopimuksen nojalla, elleivät riidan kohteena olevat näiden sopimusten mukaiset velvoitteet eroa merkittävästi toisistaan tai valittu foorumi ei pysty menettelyllisten tai tuomiovaltaan liittyvien syiden vuoksi tutkimaan kyseisen velvoitteen rikkomista koskevaa korvausvaatimusta edellyttäen, että syynä foorumin kykenemättömyyteen toimia ei ole se, että riidan osapuoli ei ole toiminut asianmukaisesti.
3. Edellä olevaa 2 kohtaa sovellettaessa
 - a) WTO-sopimuksen mukaisen riitojenratkaisumenettelyn katsotaan käynnistyneen, kun osapuoli pyytää paneelin asettamista WTO-sopimuksen liitteeseen 2 sisältyvän riitojen ratkaisusta annettuja sääntöjä ja menettelyjä koskevan sopimuksen, jäljempänä 'DSU', 6 artiklan mukaisesti, ja sen katsotaan päättyneen, kun riitojenratkaisuelin hyväksyy paneelin raportin ja, tapauksen mukaan, pysyvän valituselimen raportin DSU:n 16 artiklan ja 17 artiklan 14 kohdan mukaisesti; ja

- b) tämän jakson mukaisen riitojenratkaisumenettelyn katsotaan käynnistyneen, kun osapuoli pyytää välimiespaneelin asettamista 3.28 artiklan (Välimiesmenettelyn aloittaminen) 1 kohdan mukaisesti, ja päättäneen, kun välimiespaneeli antaa tuomionsa osapuolille ja komitealle 3.32 artiklan (Välitystuomio) 2 kohdan mukaisesti tai kun osapuolet ovat päässeet yhteisesti sovittuun ratkaisuun 3.39 artiklan (Yhteisesti sovittu ratkaisu) mukaisesti.

4. Tämän jakson määräykset eivät estä osapuolta soveltamasta riitojenratkaisuelimen hyväksymää velvoitteiden keskeyttämistä. Osapuolta ei voida estää toteuttamasta tämän jakson 3.36 artiklan (Välitystuomion noudattamatta jättämisestä seuraavat väliaikaiset korjaavat toimenpiteet) mukaisia asianmukaisia toimenpiteitä vetoamalla WTO-sopimukseen tai EUSFTA:aan.

3.46 ARTIKLA

Määräajat

1. Kaikki tässä jaksossa vahvistetut määräajat, mukaan lukien välimiespaneeleille niiden antamien välitystuomioiden tiedoksiantoa varten asetetut määräajat, lasketaan kalenteripäivinä alkaen sitä toimea tai tosiseikkaa seuraavasta päivästä, johon ne viittaavat, jollei toisin määrätä.
2. Osapuolet voivat yhteisellä sopimuksella muuttaa mitä tahansa tässä jaksossa tarkoitettua määräaika.

NELJÄS LUKU

INSTITUTIONAALISET, YLEISET JA LOPPUMÄÄRÄYKSET

4.1 ARTIKLA

Komitea

1. Osapuolet perustavat komitean, johon kuuluu unionin ja Singaporen edustajia.
2. Komitea kokoontuu yleensä joka toinen vuosi vuoroin unionissa tai Singaporessa tai toisen osapuolen pyynnöstä ilman aiheetonta viivytystä. Komitean puheenjohtajina toimivat yhdessä Singaporen kauppaja teollisuusministeri ja kauppapolitiikasta vastaava Euroopan komission jäsen tai heidän nimittämänsä edustajat. Komitea sopii itse kokoontumisaikataulustaan ja asialistastaan, ja se voi vahvistaa oman työjärjestyksensä.
3. Komitea
 - a) varmistaa, että tämä sopimus toimii moitteettomasti;
 - b) valvoo ja helpottaa tämän sopimuksen täytäntöönpanoa ja soveltamista, ja edistää sen yleisiä tavoitteita;

- c) tarkastelee tapoja, joilla voitaisiin entisestään syventää osapuolten investointisuhteita;
 - d) tarkastelee vaikeuksia, joita saattaa ilmetä kolmannen luvun (Riitojen ratkaiseminen) A jakson (Sijoittajien ja osapuolten välisten riitojen ratkaiseminen) täytäntöönpanossa ja mahdollisia parannuksia kyseiseen lukuun, erityisesti muilla kansainvälisillä foorumeilla saatujen kokemusten ja kehityksen valossa;
 - e) tarkastelee yleisesti kolmannen luvun (Riitojen ratkaiseminen) A jakson (Sijoittajien ja osapuolten välisten riitojen ratkaiseminen) toimintaa, myös ottaen huomioon ne kysymykset, jotka mahdollisesti johtuvat pyrkimyksistä perustaa 3.12 artiklassa (Monenvälinen riitojenratkaisujärjestelmä) tarkoitettu monenvälinen riitojenratkaisujärjestelmä;
 - f) pyrkii ratkaisemaan ongelmia, joita voi ilmetä tämän sopimuksen kattamilla aloilla, tai ratkaisemaan riitoja, joita saattaa ilmetä tämän sopimuksen tulkinnasta tai soveltamisesta, sanotun kuitenkin vaikuttamatta kolmannen luvun (Riitojen ratkaiseminen) soveltamiseen; ja
 - g) tarkastelee muita seikkoja, jotka liittyvät tämän sopimuksen piiriin kuuluviin aloihin.
4. Komitea voi osapuolten suostumuksella ja noudatettuaan omia sisäisiä vaatimuksiaan ja menettelyitään
- a) nimittää tuomioistuimen ja muutoksenhakutuomioistuimen jäsenet 3.9 artiklan (Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin) 2 kohdan ja 3.10 artiklan (Muutoksenhakutuomioistuin) 2 kohdan mukaisesti, lisää tai vähentää jäsenten lukumäärää 3.9 artiklan 3 kohdan ja 3.10 artiklan 3 kohdan mukaisesti ja poistaa tuomioistuimen tai muutoksenhakutuomioistuimen jäsenen 3.11 artiklan (Etiikka) 5 kohdan mukaisesti;

- b) vahvistaa tuomioistuimen ja muutoksenhakutuomioistuimen jäsenten kuukausittaisen varausmaksun 3.9 artiklan (Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin) 12 kohdan ja 3.10 artiklan (Muutoksenhakutuomioistuin) 11 kohdan mukaisesti sekä muutoksenhakutuomioistuimen jossakin jaostossa toimivien jäsenten ja tuomioistuimen tai muutoksenhakutuomioistuimen puheenjohtajien päivittäisen maksun 3.10 artiklan 12 kohdan ja 3.9 artiklan 13 kohdan mukaisesti;
- c) muuttaa tuomioistuimen ja muutoksenhakutuomioistuimen jäsenten varausmaksun sekä muut maksut ja kulut säännölliseksi palkaksi 3.9 artiklan 15 kohdan ja 3.10 artiklan 13 kohdan mukaisesti;
- d) täsmentää kaikki mahdollisesti tarvittavat siirtymäjärjestelyt 3.12 artiklan (Monenvälinen riitojenratkaisujärjestelmä) mukaisesti;
- e) antaa maksuja koskevia täydentäviä sääntöjä 3.21 artiklan (Kustannukset) 5 kohdan mukaisesti;
- f) hyväksyä tämän sopimuksen määräysten tulkintoja, jotka sitovat osapuolia ja kaikkia tämän sopimuksen nojalla perustettuja elimiä, myös kolmannen luvun (Riitojen ratkaiseminen) A jaksossa (Sijoittajien ja osapuolten välisten riitojen ratkaiseminen) tarkoitettuja tuomioistuinta ja muutoksenhakutuomioistuinta ja kolmannen luvun (Riitojen ratkaiseminen) B jaksossa (Osapuolten välisten riitojen ratkaiseminen) tarkoitettuja välimiespaneeleita; ja
- g) hyväksyä sääntöjä, joilla täydennetään riitojen ratkaisemiseen sovellettavia sääntöjä, tai liitteisiin sisällytettyjä sääntöjä. Tällaiset säännöt sitovat kolmannen luvun (Riitojen ratkaiseminen) A jaksossa (Sijoittajien ja osapuolten välisten riitojen ratkaiseminen) tarkoitettuja tuomioistuinta ja muutoksenhakutuomioistuinta ja kolmannen luvun (Riitojen ratkaiseminen) B jaksossa (Osapuolten välisten riitojen ratkaiseminen) tarkoitettuja välimiespaneeleita.

4.2 ARTIKLA

Päätöksenteko

1. Osapuolet voivat tehdä päätöksiä komiteassa, jos siitä määrätään tässä sopimuksessa. Tehdyt päätökset sitovat osapuolia, joiden on toteutettava päätösten täytäntöön panemiseksi tarvittavat toimenpiteet.
2. Komitea voi antaa asianmukaisia suosituksia, jos siitä määrätään tässä sopimuksessa.
3. Komitea tekee päätöksensä ja antaa suosituksensa osapuolten yhteisellä sopimuksella.

4.3 ARTIKLA

Muutokset

1. Osapuolet voivat sopia muutoksista tähän sopimukseen. Muutos tähän sopimukseen tulee voimaan sen jälkeen kun osapuolet ovat vaihtaneet kirjalliset ilmoitukset siitä, että ne ovat täyttäneet asiaa koskevat oikeudelliset vaatimukset ja menettelyt muutosasiakirjassa vahvistetulla tavalla.
2. Sen estämättä, mitä edellä 1 kohdassa määrätään, osapuolet voivat komiteassa tehdä päätöksen tämän sopimuksen muuttamisesta, jos siitä määrätään tässä sopimuksessa.

4.4 ARTIKLA

Vakauden ja luotettavuuden turvaamista koskeva poikkeus

1. Minkään tämän sopimuksen määräyksen ei voida tulkita estävän osapuolta ottamasta käyttöön tai ylläpitämästä vakauden ja luotettavuuden turvaamiseen liittyvistä syistä kohtuullisia toimenpiteitä, joita ovat muun muassa seuraavat:
 - a) sijoittajien, tallettajien, vakuutuksenottajien tai sellaisten henkilöiden, joiden omaisuudenhoidosta vastaa rahoituspalveluiden tarjoaja, suojele;
 - b) rahoituspalveluiden tarjoajien toiminnan turvallisuuden, vakauden, luotettavuuden tai taloudellisen vastuun varmistaminen; tai
 - c) osapuolen rahoitusjärjestelmien luotettavuuden ja vakauden turvaaminen.
2. Nämä toimenpiteet eivät saa olla raskaampia kuin mikä on tarpeen niiden tavoitteen saavuttamiseksi eivätkä merkitä mielivaltaista tai perusteetonta syrjintää toisen osapuolen rahoituspalveluiden tarjoajia kohtaan verrattuna osapuolen omiin rahoituspalvelun tarjoajiin taikka palvelukaupan peiteltyä rajoittamista.
3. Tämän sopimuksen määräyksiä ei saa tulkita siten, että osapuoli olisi velvoitettu paljastamaan yksittäisten kuluttajien liiketoimiin ja tileihin liittyviä tietoja tai julkisten elinten hallussa olevia luottamuksellisia tai yksityisiä tietoja.

4.5 ARTIKLA

Turvallisuuteen perustuvat poikkeukset

Mikään tässä sopimuksessa ei

- a) velvoita kumpaakaan osapuolta toimittamaan tietoja, joiden paljastamista se pitää tärkeiden turvallisuusetujensa vastaisina;
- b) estä kumpaakaan osapuolta toteuttamasta toimenpiteitä, jos se katsoo ne välttämättömiksi suojellessaan keskeisiä turvallisuusetujaan, jotka
 - i) liittyvät aseiden, ammusten tai muiden sotatarvikkeiden tuotantoon tai kauppaan tai muiden tarvikkeiden ja materiaalien kauppaan ja taloudellisiin toimiin, joita toteutetaan suoraan tai epäsuorasti sotilaskohdetta varten;
 - ii) liittyvät palvelujen tarjoamiseen, jonka tarkoituksena on suoraan tai välillisesti sotilaskohteen varustaminen;
 - iii) liittyvät fissioituvaan ja fuusioituvaan ydinmateriaaliin tai materiaaleihin, joista ne on johdettu; tai
 - iv) toteutetaan sodan tai muun kansainvälisten suhteiden hätätilan aikana tai keskeisen yleisen infrastruktuurin suojelemiseksi (tämä koskee viestintä-, voima- tai vesihuoltoinfrastruktuuria, jolla tarjotaan julkisesti olennaisen tärkeitä tavaroita tai palveluita) tahallisilta yrityksiltä sen estämiseksi tai häiritsemiseksi;

- c) estä kumpaakaan osapuolta toteuttamasta toimenpiteitä kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden ylläpitämiseksi.

4.6 ARTIKLA

Verotus

1. Tämä sopimus vaikuttaa verotuksellisiin toimenpiteisiin vain, jos sellainen soveltaminen on tarpeen sopimuksen määräysten täytäntöön panemiseksi¹.
2. Tämän sopimuksen määräykset eivät vaikuta Singaporelle tai unionille tai millekään sen jäsenvaltioista kuuluviin oikeuksiin ja velvoitteisiin, jotka johtuvat jostakin Singaporen ja unionin tai jonkin unionin jäsenvaltion välisestä verotussopimuksesta. Jos tämä sopimus ja tällainen verotussopimus ovat keskenään ristiriidassa, sovelletaan siltä osin verotussopimusta. Jos Singaporen ja unionin tai jonkin sen jäsenvaltion välillä on verotussopimus, verotussopimuksen mukaisilla toimivaltaisilla viranomaisilla on yksinomainen vastuu päättää yhdessä, onko tämän sopimuksen ja kyseisen verotussopimuksen välillä ristiriita.

¹ Käsitteellä ”tämän sopimuksen määräykset” tarkoitetaan määräyksiä, joilla myönnetään a) sijoittajien syrjimätön kohtelu 2.3 artikkelissa (Kansallinen kohtelu) vahvistetulla tavalla ja siinä tarkoitetussa määrin; ja b) sijoittajien ja sijoitusten suoja pakkolunastukselta 2.6 artikkelissa (Pakkolunastus) vahvistetulla tavalla ja siinä tarkoitetussa määrin.

3. Tämän sopimuksen määräyksillä ei estetä kumpaakaan osapuolta antamasta tai pitämästä yllä sellaista verotoimenpidettä, jolla erotellaan veronmaksajat rationaalisin kriteerein, kuten eri tilanteessa olevat veronmaksajat, erityisesti asuinpaikan tai sen osalta, minne he ovat sijoittaneet pääomansa¹.
4. Tämän sopimuksen määräyksillä ei estetä sellaisen toimenpiteen käyttöönottoa tai voimassa pitämistä, jonka tarkoituksena on estää verojen välttäminen tai kiertäminen kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi tehtyjen sopimusten tai muiden verotusjärjestelyjen tai verotusta koskevien kansallisen verolainsäädännön säännösten mukaisesti.
5. Tämän sopimuksen määräyksillä ei estetä Singaporea ottamasta käyttöön tai pitämästä voimassa verotustoimenpiteitä, joita tarvitaan suojaamaan Singaporen ensisijaisia yleisiä poliittisia etuja, jotka johtuvat sen erityisistä tilarajoituksista.

4.7 ARTIKLA

Erityinen poikkeus

Tämän sopimuksen määräyksiä ei sovelleta keskuspankin, rahaviranomaisen tai muun julkisen elimen raha- ja valuuttakurssipolitiikan yhteydessä toteuttamiin toimiin.

¹ Selkeyden vuoksi todetaan, että osapuolet ymmärtävät, että tämän sopimuksen määräyksillä ei estetä mitään verotustoimenpidettä, jonka tavoitteena on yhteiskunnallinen hyvinvointi, kansanterveys tai muut yhteiskunnallis-yhteisölliset tavoitteet tai makrotalouden vakaus, tai veroetuja, jotka liittyvät yhtiön perustamispaikkaan eivätkä yhtiön omistavan henkilön kansallisuuteen. Makrotaloudellista vakautta edistäviä verotustoimenpiteitä ovat toimenpiteet, joilla reagoidaan kansantalouden muutoksiin ja kehityssuuntauksiin, jotta korjataan tai estetään systeemistä epätasapainoa, joka vakavasti uhkaa kansantalouden vakautta.

4.8 ARTIKLA

Valtiolliset sijoitusrahastot

Kukin osapuoli rohkaisee valtiollisia sijoitusrahastojaan noudattamaan yleisesti hyväksytyjä periaatteita ja käytänteitä eli niin kutsuttuja Santiagon periaatteita.

4.9 ARTIKLA

Tietojen luovuttaminen

1. Tämän sopimuksen määräysten ei voida tulkita velvoittavan osapuolta tarjoamaan saataville luottamuksellisia tietoja, joiden paljastaminen estäisi lain noudattamisen tai olisi muutoin yleisen edun vastaista tai joka vaarantaisi yksittäisen julkisen tai yksityisen yrityksen oikeutetut kaupalliset edut.
2. Kun osapuoli toimittaa lainsäädännössään luottamuksellisesti luokiteltuja tietoja komitealle, toisen osapuolen on käsiteltävä kyseisiä tietoja luottamuksellisina, ellei tiedot toimittanut osapuoli toisin sovi.

4.10 ARTIKLA

Velvoitteiden täyttäminen

Osapuolet toteuttavat kaikki tarvittavat yleiset tai erityiset toimenpiteet varmistaakseen tästä sopimuksesta johtuvien velvoitteidensa täyttämisen. Ne huolehtivat siitä, että tämän sopimuksen tavoitteet saavutetaan.

4.11 ARTIKLA

Ei välitöntä vaikutusta

Selkeyden vuoksi todetaan, että tämän sopimuksen määräysten ei saa tulkita luovan henkilöille muita oikeuksia tai velvoitteita kuin osapuolten välillä kansainvälisen oikeuden mukaisesti luodut oikeudet ja velvollisuudet.

4.12 ARTIKLA

Suhde muihin sopimuksiin

1. Tämä sopimus on erottamaton osa EUSPCA:lla säänneltyjä yleisiä kahdenvälisiä suhteita, ja ne muodostavat osan yhteisestä institutionaalisesta kehyksestä. Kyseessä on erityissopimus, jolla pannaan täytäntöön EUSPCA:n kauppaa koskevat määräykset.
2. Selkeyden vuoksi todetaan, että osapuolet sopivat, että mikään tässä sopimuksessa ei edellytä niiden toimivan tavalla, joka ei olisi yhteensopiva niiden WTO-sopimuksen mukaisten velvoitteiden kanssa.

3. a) Tämän sopimuksen tullessa voimaan liitteessä 5 (4.12 artiklassa tarkoitetut sopimukset) luetellut unionin jäsenvaltioiden ja Singaporen väliset sopimukset, niistä johdetut oikeudet ja velvoitteet mukaan luettuina, irtisanotaan, niiden voimassaolo päättyy ja ne korvataan tällä sopimuksella.
- b) Kun kyseessä on tämän sopimuksen väliaikainen soveltaminen 4.15 artiklan (Voimaantulo) 4 kohdan mukaisesti, liitteessä 5 (4.12 artiklassa tarkoitetut sopimukset) lueteltujen unionin jäsenvaltioiden ja Singaporen välisten sopimusten, niistä johdetut oikeudet ja velvoitteet mukaan luettuina, soveltaminen keskeytetään väliaikaisen soveltamisen päivästä. Jos tämän sopimuksen väliaikainen soveltaminen irtisanotaan eikä tämä sopimus tule voimaan, soveltamisen keskeytyminen lakkaa ja liitteessä 5 (4.12 artiklassa tarkoitetut sopimukset) luetellut sopimukset ovat voimassa.
- c) Sen estämättä, mitä a ja b alakohdassa määrätään, voidaan liitteessä 5 (4.12 artiklassa tarkoitetut sopimukset) lueteltujen sopimusten määräysten nojalla esittää vaade, joka koskee mainitun sopimuksen voimassa ollessa myönnettyä kohtelua, kyseisessä sopimuksessa vahvistettujen sääntöjen ja menettelyiden mukaisesti ja sillä edellytyksellä, että enintään kolme vuotta on kulunut sopimuksen soveltamisen keskeyttämisestä b alakohdan mukaisesti tai, jos sopimuksen soveltamista ei ole keskeytetty b alakohdan mukaisesti, tämän sopimuksen voimaantulopäivästä.

- d) Sen estämättä, mitä a ja b alakohdassa määrätään, jos tämän sopimuksen väliaikainen soveltaminen päättyy eikä tämä sopimus tule voimaan, voidaan kolmannen luvun (Riitojen ratkaiseminen) A jakson (Sijoittajien ja osapuolten välisten riitojen ratkaiseminen) nojalla esittää vaade, joka koskee tämän sopimuksen väliaikaisen soveltamisen aikana myönnettyä kohtelua, sillä edellytyksellä, että väliaikaisen soveltamisen päättymispäivästä on kulunut enintään kolme vuotta.

Tätä kohtaa sovellettaessa ei sovelleta 4.15 artiklan (Voimaantulo) 4 kohdan d alakohdassa tämän sopimuksen voimaantulolle annettua määritelmää.

4.13 ARTIKLA

Alueellinen soveltaminen

Tätä sopimusta sovelletaan

- a) EU-osapuolten osalta alueisiin, joihin sovelletaan Euroopan unionista tehtyä sopimusta ja Euroopan unionin toiminnasta tehtyä sopimusta niissä määrätyin edellytyksin; ja
- b) Singaporen osalta sen alueeseen.

Tämän sopimuksen viittaukset 'alueeseen' on tulkittava tässä mielessä, ellei nimenomaisesti toisin määrätä.

4.14 ARTIKLA

Liitteet, lisäykset, yhteiset julistukset, pöytäkirjat ja yhteisymmärrykset

Tämän sopimuksen liitteet, lisäykset, yhteiset julistukset, pöytäkirjat ja yhteisymmärrykset ovat sen erottamattomia osia.

4.15 ARTIKLA

Voimaantulo

1. Osapuolet hyväksyvät tämän sopimuksen omien menettelyjensä mukaisesti.
2. Tämä sopimus tulee voimaan sitä päivää seuraavan toisen kuukauden ensimmäisenä päivänä, jona osapuolet ovat vaihtaneet kirjalliset ilmoitukset, joilla ne vahvistavat täyttäneensä tämän sopimuksen voimaan saattamiseksi tarvittavat oikeudelliset vaatimuksensa ja menettelynsä. Osapuolet voivat sopimuksella vahvistaa muun päivämäärän.
3. Ilmoitukset toimitetaan Euroopan unionin neuvoston pääsihteeristölle ja Singaporen kauppa- ja teollisuusministeriön Pohjois-Amerikan ja Euroopan osaston johtajalle tai heidän seuraajilleen.

4. a) Tätä sopimusta sovelletaan väliaikaisesti sitä päivää seuraavan kuukauden ensimmäisestä päivästä lähtien, jolloin unioni ja Singapore ovat ilmoittaneet toisilleen saattaneensa asiaa koskevat menettelynsä päätökseen. Osapuolet voivat yhteisellä sopimuksella vahvistaa muun päivämäärän.
- b) Jos tämän sopimuksen tiettyjä määräyksiä ei voida soveltaa väliaikaisesti, se osapuoli, joka ei voi toteuttaa väliaikaista soveltamista, ilmoittaa toiselle osapuolelle niistä määräyksistä, joita ei voida soveltaa väliaikaisesti.

Sen estämättä, mitä edellä a alakohdassa määrätään, jos toinen osapuoli on saattanut päätökseen tarpeelliset menettelyt eikä esitä väliaikaista soveltamista koskevaa vastustustaan 10 päivän kuluessa ilmoituksesta, jonka mukaan tiettyjä määräyksiä ei voida soveltaa väliaikaisesti, niitä tämän sopimuksen määräyksiä, joista ei ole tehty ilmoitusta, sovelletaan väliaikaisesti ilmoitusta seuraavan kuukauden ensimmäisestä päivästä lähtien.

- c) Unioni tai Singapore voi lopettaa väliaikaisen soveltamisen ilmoittamalla siitä kirjallisesti toiselle osapuolelle. Soveltamisen lopettaminen tulee voimaan ilmoitusta seuraavan toisen kuukauden ensimmäisenä päivänä.
- d) Kun tätä sopimusta tai sen tiettyjä määräyksiä sovelletaan väliaikaisesti, ilmauksella ”tämän sopimuksen voimaantulo” tarkoitetaan väliaikaisen soveltamisen aloittamispäivää. Komitea voi hoitaa tehtäviään tämän sopimuksen väliaikaisen soveltamisen aikana. Tällaisten toimien yhteydessä tehtyjen päätösten voimassaolo lakkaa ainoastaan, jos tämän sopimuksen väliaikainen soveltaminen lopetetaan eikä tämä sopimus tule voimaan.

4.16 ARTIKLA

Kesto

1. Tämä sopimus on voimassa rajoittamattoman ajan.
2. Joko EU-osapuoli tai Singapore voi ilmoittaa toiselle osapuolelle kirjallisesti aikomuksestaan irtisanoa tämä sopimus.
3. Irtisanominen tulee voimaan kuusi kuukautta 2 kohdassa tarkoitetun toiselle osapuolelle ilmoittamisen jälkeen sanotun rajoittamatta 4.17 artiklan (Irtisanominen) soveltamista.
4. Kumpi tahansa osapuoli voi pyytää 30 päivän kuluessa 2 kohdassa tarkoitetun ilmoituksen toimittamisesta neuvotteluja siitä, olisiko tämän sopimuksen jonkin määräyksen osalta irtisanomisen tultava voimaan myöhemmin kuin 2 kohdan mukaisesti vahvistettuna päivämääränä. Tällaisten neuvottelujen on käynnistytävä 30 päivän kuluessa siitä, kun osapuoli on toimittanut tällaisen pyynnön.

4.17 ARTIKLA

Irtisanominen

Jos tämä sopimus irtisanotaan 4.16 artiklan (Kesto) mukaisesti, tämä sopimus pysyy voimassa vielä kahdenkymmenen vuoden ajan irtisanomispäivästä niiden sopimuksen piiriin kuuluvien sijoitusten osalta, jotka on tehty ennen tämän sopimuksen irtisanomispäivää. Tätä artiklaa ei sovelleta, jos kyseessä on tämän sopimuksen väliaikaisen soveltamisen irtisanominen eikä tämä sopimus tule voimaan.

4.18 ARTIKLA

Unionin uusien jäsenvaltioiden liittyminen

1. Unioni ilmoittaa Singaporelle viipymättä kolmannen maan pyynnöstä liittyä unioniin.
2. Unionin ja jäsenyyttä hakevan ehdokasmaan välisten neuvotteluiden aikana unioni pyrkii
 - a) toimittamaan Singaporen pyynnöstä ja siinä määrin kuin se on mahdollista kaikki tiedot, jotka liittyvät tämän sopimuksen piiriin kuuluviin seikkoihin; ja
 - b) ottamaan huomioon kaikki Singaporen mahdollisesti esille tuomat huolenaiheet.

3. Unioni ilmoittaa Singaporelle heti kun se on mahdollista jäsenyyttä hakevan ehdokasmaan kanssa käytyjen liittymisneuvottelujen tuloksesta ja ilmoittaa Singaporelle unioniin liittymisen voimaantulosta.
4. Riittävän ajoissa ennen maan liittymisen voimaantulopäivää komitea tarkastelee liittymisen vaikutuksia tähän sopimukseen ja päättää mahdollisista muutoksista tai siirtymätoimenpiteistä.
5. Kaikki unionin uudet jäsenvaltiot liittyvät tähän sopimukseen antamalla liittymisasiakirjan tallettavaksi Euroopan unionin neuvoston pääsihteeristöön ja Singaporen kauppaja teollisuusministeriön Pohjois-Amerikan ja Euroopan osaston johtajalle tai heidän seuraajilleen.

4.19 ARTIKLA

Todistusvoimaiset tekstit

Tämä sopimus laaditaan kahtena kappaleena bulgarian, englannin, espanjan, hollannin, italian, kreikan, kroaatin, latvian, liettuan, maltan, portugalin, puolan, ranskan, romanian, ruotsin, saksan, slovakian, sloveenin, suomen, tanskan, tšekin, unkarin ja viron kielellä, ja jokainen teksti on yhtä todistusvoimainen.